

Nuorten itsenäisen asumisen tukeminen

-OsNa- Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys

Heli Perätalo

Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö
Yhteisö- ja perusturvatyö
Sosionomi (AMK)

KEMI 2013

TIIVISTELMÄ
KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelma:	Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi AMK
Opinnäytetyön tekijä:	Heli Perätalo
Opinnäytetyön nimi:	Nuorten itsenäisen asumisen tukeminen
Sivuja:	42
Päiväys:	1.5.2013
Opinnäytetyön ohjaajat:	Susanna Helavirta ja Päivi Muranen
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella nuorten itsenäiseen asumiseen siirtymisen haasteita. Työssä on otettu asumisohjauksen näkökulma tarkastelun kohteeksi. Työtä on koottu Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistyksen kanssa. Tarkoituksena on tuottaa tietoa nuorten tuetun asumisen ja asumisohjauksen vaikutuksista asumisen onnistumiseen.</p> <p>Työ sisältää teoriaosat valtion ja kuntien harjoittamasta asuntopolitiikasta ja sen vaikutuksista erityisryhmien asumisen valintoihin. Eri asumismuotojen tarkastelu nuorten näkökulmasta ja vastuullisen asuntopolitiikan tärkeys nostetaan esiin nuorten hyvinvointia edistävänä tekijänä.</p> <p>Suomalaisen kulttuurin vaikutuksia nuoren elämänkaaren nivel- ja siirtymävaiheiden sekä aikuisuuteen siirtymiseen tarkastellaan vertaillen espanjalaisen kulttuurin välillä. Aineistona on käytetty tutkimuksia ja raportteja, joissa selvitetään vertailututkimuksena sekä suomalaisten että espanjalaisten nuorten kotoa muuttoa ja itsenäistymisen vaiheita.</p> <p>Opinnäytetyön toteutus on kvalitatiivinen eli laadullinen. Aineistoa kerättiin sähköpostitse kysymyksillä Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistyksen ohjaajilta. Ohjaajista kolme vastasi asetettuihin kysymyksiin ja pohti asumisohjauksen näkökulmasta nuorten asumiseen liittyviä haasteita ja tuen vaikutuksia.</p> <p>Lisämateriaalina käytettiin OsNa:n teettämiä asukaskyselyitä siltä osin, kun niissä tulevat esiin nuorten kertomana asumisen tukitoimien vaikutukset nuoren asumisen onnistumiseen sekä nuoren kokemus asumisen tukitoimista.</p> <p>Tuloksena havaittiin, että asumisohjauksella ja tuetulla asumisella saadaan nuoren elämään merkittäviä onnistumisen kokemuksia. Nuoren itsenäistymisen tukeminen asumisessa parantaa nuoren arjenhallintaa ja antaa keinoja kohdata vastoinkäymiset. Luonnollisten tukiverkoston puuttuessa asumisohjaaja on tärkeässä roolissa nuoren tukena.</p>	
Asiasanat: nuorisoasuminen, tuettu asuminen, sosiaalinen isännöinti, ohjaus, nuoret aikuiset	

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme:	Degree Programme in Social services, Bachelor of Social Services
Author:	Heli Perätalo
Thesis title:	Support for Independent Housing of the Young
Pages:	42
Date:	1.5.2013
Thesis instructor(s):	Susanna Helavirta and Päivi Muranen
<p>The aim of this master`s thesis is to review the challenges faced by the young when they begin independent life. The view point used, is that of supported housing counseling.</p> <p>The thesis has been constructed in cooperation with Oulu Youth Housing Association. The aim is to provide data of how the supported housing and housing counseling model enable successful independent living.</p> <p>The thesis includes parts of the state and municipality housing policy and its influence. The different housing alternatives are reviewed from the viewpoint of the young. The thesis highlights the importance of responsible housing policy as a prerequisite to promote the wellbeing of the young.</p> <p>The impact of the Finnish culture to lifespan, and the period of transition to adulthood is compared to a European benchmark using surveys and reports studying becoming independent, and the youth housing in Spain</p> <p>The thesis uses a qualitative approach. The material was gathered by an e-mail questionnaire to the housing counselors of Oulu Youth Housing Association.</p> <p>There were three replies, where analyses the challenges of youth housing and the impact of support. Material was derived from a resident survey by OsNa. The survey outlines, as told by the young themselves, how support has impacted successful housing, and how they have experienced the support measures.</p> <p>In conclusion supported housing counseling can be used to provide the young significant experiences of success. Supporting the young with independent housing improves their control of everyday life as well as means to cope with adversity. If natural safety networks do not exist in a young person`s life, youth housing counselor can play a significant supporting role</p>	
<p>Key words: youth housing, supported housing, social housing management, counseling, young adults</p>	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TAUSTAA	8
2. 1 Vastuullinen asuntopolitiikka	8
2. 2 Nuorisoasumista tukevat organisaatiot	12
2. 2. 1 Nuorisoasuntoliitto, NAL	12
2. 2. 2 Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys, OsNa	13
2. 3 Muut yhteistyöverkoston toimijat	14
3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	15
3. 1 Tutkimustehtävä ja aineistonkeruu	15
3. 2 Aineiston analyysi	17
4 ITSENÄINEN ASUMINEN SUOMESSA JA ESPANJASSA	18
5 ASUMISEN TUKEMINEN	20
5.1 Sosiaalinen isännöinti	20
5. 2 Asumisen sisältöpalvelut ja tukitoimet	21
5. 3 Asumisneuvonta/ Yleinen asukasneuvonta	21
5. 4 Asumisohjaus	22
5. 4. 1 Asumisohjauksen palveluohjaus	23
5. 5 Tuettu asuminen	25
5. 6 Asukasolohuoneet	25
6 TULOKSET	28
6. 1 Itsenäisen asumisen onnistuminen	29
6. 2 Asumisen tukeminen ja sen merkitys nuorelle	32
7 YHTEENVETO	34
8 POHDINTAA	37
LÄHTEET	41

1 JOHDANTO

Nuoruutta rajataan ikäkautena erilaisissa yhteyksissä eri tavoin. Lapsuuden ja nuoruuden sekä aikuisuuden ikäraajat vaihtelevat eri tahojen käytössä. Suomessa vuonna 2006 voimaantullut nuorisolaki nuori määritellään alle 29 -vuotiaaksi henkilöksi (Nuorisolaki 72/2006 1:2 §). Tätä ikärajaa sovelletaan useimmissa nuoria koskevissa palveluissa. Nuorisoasumisen palveluita tarjotaan 18 -29 -vuotiaille. Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat nämä nuorisolain piiriin kuuluvat ikäryhmät. Suomessa nuoret muuttavat pois lapsuudenkodistaan keskimäärin 19–21 – vuotiaana. (Juntto 2010, 39.)

Opinnäytetyössä käsitellään nuoren itsenäisen asumisen onnistumista ja tämän vaikutuksia nuoren elämään. Lapsuudenkodista muutto ensimmäiseen omaan asuntoon on nuorelle tärkeä vaihe siirtymisessä kohti aikuisuutta ja vastuun ottamista omasta elämästään. Nuorten asumiskokemusten tarkastelu asumisohjaajien näkökulmasta kertoo asumisen ammattilaisen silmin, miten nuorten itsenäinen asuminen sujuu ja mitä haasteita tähän vaiheeseen sisältyy.

Nuorten itsenäisen asumisen tukipalvelut ovat työssäni tarkastelun kohteena. Oulussa Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys (OsNa) vuokraa asuntoja ja toteuttaa asumisen sisältöpalveluita omistamissaan nuorisoasuntokohteissa. Nuorten muutto ensimmäiseen omaan asuntoon on usein vaihe, johon tarvitaan tukea. Asumisneuvonta ja asumisohjaus ovat nuorisoasuntoyhdistyksen työvälineitä tähän asumisen tukemiseen. Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistyksen tunnuksessa lukee: ”Onni on oma luukku”, mikä viestittää oman asunnon ja kodin merkityksestä.

Tässä opinnäytetyössä olen kiinnostunut selvittämään asumisohjaajien näkökulmasta, mitä nuorten tukeminen itsenäiseen asumiseen on ja kuinka asumisohjaaja kokee tuen merkityksen nuoren asumisen onnistumiseen. Asumisohjaajien näkemyksiä oman työssä vaikuttavuudesta kokosin sähköpostikyselyllä, johon sain vastauksia kolmelta ohjaajalta.

Opinnäytetyössäni halusin koota tietoa myös valtakunnallisesta asuntopolitiikasta, joka vaikuttaa rakentamiseen, ihmisten liikkuvuuteen ja asumiseen yleensä. Yleiset yhteiskunnalliset muutokset heijastuvat nuorten asumistilanteeseen sekä Suomessa että Euroopassa. Talouden muutokset vaikuttavat nuorten työllisyystilanteeseen ja opiskelu-

mahdollisuuksiin. Näihin voidaan vaikuttaa ympäristö- ja hyvinvointipolitiikalla ja parantaa nuorten elinoloja. Nuoriso-, asumis- ja sosiaalipolitiikan toimijoiden moniammatillinen sujuva yhteistyö on tärkeä elementti erityisryhmien palvelurakenteiden onnistumisen näkökulmasta.

Mielenkiintoisen näkökulman nuorten asumiseen antoi tutkimus, jossa vertailtiin suomalaisten ja espanjalaisten nuorten muutttoa omaan kotiin. Kulttuurilliset erot vaikuttavat nuorten haluun muuttaa pois lapsuudenkodistaan. Espanjassa nuoret asuvat keskimäärin pidempään vanhempiensa luona kuin nuoret Suomessa. Asumisen yhteiskunnallisia tukimuotoja Espanjassa ei ole samalla tavoin kuin Suomessa, mikä osaltaan on vaikuttamassa nuorten asumiseen vanhempien luona. Taloudelliset resurssit eivät aina riitä, jotta nuori voi muuttaa omaan kotiin.

Opinnäytetyön tarkoitus on avata asumisohjauksen ja asumisen tukimuotojen merkitystä nuoren itsenäisen elämän onnistumiseen. Hyvän asumisen mallia ja oman kodin arvostuksen merkitystä voidaan vahvistaa asumisohjauksen ja nuoren tukemisen keinoin. Asumisohjaajilla on merkittävä asema nuoren arjen vaikuttajina. Seuraamani OsNa:n asumisohjaajat tekevät työtään nuorta arvostaen ja kunnioittaen. Asumisohjaaja toimii nuoren apuna arjen taitojen opettelussa ja tukee osaltaan nuoren luonnollista irtaantumista vanhemmistaan ja auttaa nuorta itsenäiseen aikuiseen elämään.

2 TAUSTAA

2.1 Vastuullinen asuntopolitiikka

Asuntomarkkinat muodostuvat erilaisista osamarkkinoista. Näitä ovat vuokra- ja omistusasunnot, vapaarahoitteinen ja julkisin varoin rakennettu asuntorakentaminen, vanhat asunnot ja uudisrakentamisen sekä yhden tai monen asuntokunnan rakennukset. Vuosien 2011 -2021 välisenä aikana arvioidaan asuntotuotannon tarpeen olevan noin 25 000 asuntoa. (Belloni, Jaakkonen & Vainio 2012, 9.)

Nuorten kohdalla yhteiskunnallinen liikkuvuus aiheuttaa muuttoliikkeen kohdistumisen kasvukeskuksiin. Tätä rakenteellista epätasaisuutta on haastavaa korjata. Isoissa kasvukeskuksissa on kohtuuhintaisista asunnoista pulaa ja toisaalla osassa maata on tyhjien kerrostalojen ongelma. Vuonna 2010 nuorista 15–24 -vuotiaista muutti uusiin asuntoihin vajaa 10 prosenttia ja 25–34 -vuotiaista jo noin 30 prosenttia muutti uudisasuntoihin. (Belloni ym. 2012, 30.)

Vuokra-asuntojen tuotanto on ympäristöministeriön mukaan vähäistä ja siihen on kiinnitettävä erityisesti huomiota. Yleishyödyllisten yhteisöjen, kuntien ja yksityisten vuokranantajien kiinnostusta rakentaa ARA- tuotantoa olisi pidettävä yllä valtiovallan taholta, jotta kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakentaminen jatkuu. (Suomen Asuntoliitto 2011, 12.)

Asuntojen hintaennusteen mukaan asuntojen hinnat nousevat koko maassa 1.5 % ja alueelliset erot ovat huomattavia. Selvityksen mukaan asuntojen hinnat eivät juuri nouse muilla rakennemuutospaikkakunnilla (esim. Oulu) samalla tavalla kuin pääkaupunkiseudulla. Vuokra-asuminen kallistuu edelleen 2013 3.5 % (Alho, Esala, Holappa, Lahtinen & Pakarinen 2013, 144.)

Vuokralaisten tuloihin suhteutetut asumismenot ovat nousseet vuoden 2013 aikana. Vanhojen sopimusten vuokrat ovat nousseet enemmän kuin elinkustannukset, joten kotitalouksien käyttöön jäävät tulot ovat pienentyneet. Oulussa keskimäärin vuokran osuus tulotasosta on noin kolmannes, mikä on vastaava muun muassa Helsingin, Turun

ja Tampereen kanssa. Ne kotitaloudet, joilla on mahdollisuus hankkia omistusasunto, ovat edelleen edullisessa asemassa vuokralla asujiin nähden. (Alho, Esala ym. 2013, 21.)

Työeläkelaitosten liiton toimitusjohtaja Esa Swaljungan mukaan asumisen edellytykset eivät ole kunnossa tämän päivän Suomessa. Hän mainitsee erityisesti pääkaupunkiseudun ongelmat, jotka vaikuttavat jo koko maan kilpailukykyyn. Työvoimapulaan ei saada vastetta kipeän asuntopulan takia. Ympäristöministeriö asetti työryhmän selvittämään valtiovallan roolia asuntotuotannon turvaamisessa sekä tasapainoisten asuntomarkkinoiden edistämässä 2010-luvun Suomessa. Työryhmä selvitti asuntomarkkinoiden muuttumista ja arvioi, että asuntomarkkinoiden toimivuutta voidaan parantaa vastaamaan paremmin eri väestöryhmien muuttuneita tarpeita. Laadullisesti ja määrällisesti eri väestöryhmien tarpeisiin vastaavan asuntotuotannon aikaansaaminen oli arvioinnin kohteena. (Suomen Asuntoliitto 2011, 10.)

Asuntojen uudistuotannon lisääminen tasasuhteessa omistus- ja vuokra-asuntojen kuin myös erityisryhmien asuntojen lisääminen on kannattavaa politiikkaa. Omistusasuntojen hinnat pysyvät kohtuullisina, kun tuotantoa on tarpeeksi. Vuokralla asuvien on mahdollista siirtyä omistusasuntoon ja tällöin vuokra-asuntoja vapautuisi käyttöön. Kuntien aktiivinen asuntotuotantoa edistävä maa- ja tonttipolitiikka on tärkeää. Kohtuuhintaisten tonttien tarjonta tulisi voida varmistaa. Myös valtiovallan on sovittava asumisen tutkimutojen kytkeytyminen kuntien pitkäjänteiseen työhön. (Suomen Asuntoliitto 2011, 11, 21.)

Asennemuutosta on tapahtunut eivätkä kaikki halua sitoutua omistusasuntoon. Liikkuvuus on lisääntynyt ja työpaikan perässä muutetaan useinkin. Tällöin vuokra-asunto on hyvä vaihtoehto asumiselle. Asunnon vaihdon vaivattomuus on tärkeää. Yhtäläillä on tärkeää se, että asuminen on turvallista ja viihtyisää sekä vuokra-asunnot ovat laadukkaita ja hyvätasoisia. (Suomen Asuntoliitto 2011, 8-9.)

Suomalaisessa asuntomarkkinamallissa asumisoikeusasunnot ovat vaihtoehto vuokra-asunnoille. ASO- asunnoille on lähtökohtaisesti kysyntää erityisesti kasvukeskuksissa, joissa asuntojen hinnat ovat korkeita suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin. Kaksi potentiaalista kohderyhmää ovat pienituloiset ja nuoret. Asumismuoto on enemmän vuok-

ra-asumista kuin omistusasumista, mutta asukkaat ovat sitoutuneempia kuin vuokra-asunnoissa. ASO- maksu on 15 % asunnon arvosta ja hoitovastike määräytyy valtion lainoittaman vuokra-asumisen vuokranmäärittelyn mukaisesti. Asumisoikeusasunnon saa pienellä sijoituksella ja sijoittamansa rahan saa mukaansa muuttaessaan pois. (Alho, Esala ym. 2012, 45 - 46.)

Yleisen varallisuustason nousun myötä nuoren aikuisen ei tarvitse ostaa asuntoa lainarahalla, vaan hän voi olettaa perivänsä sen. Nuoret eivät myöskään välttämättä enää suosi vanhemman sukupolven mallia asettua pysyvästi asumaan kovin nuorena. Työmarkkinoiden muutos vaatii muuttamista lyhyiden työsuhteiden ja pätkätyön myötä. Nämä yhteiskunnan muutokset ovat muuttaneet suhtautumista vuokra-asumiseen positiivisempaan suuntaan. (Suomen Asuntoliitto 2011, 37.)

Suomessa nuoret useiden tutkimusten mukaan (mm. Kupari, NAL) muuttavat yhä aikaisemmin asumaan itsenäisesti. Vuonna 2011 tytöistä 68 % on muuttanut pois lapsuudenkodistaan ennen täyttämistään 20 vuotta, pojista 45 %. Tytöillä prosenttiosuus on sama kuin edellisellä vuonna, pojilla osuus suureni neljällä prosenttiyksiköllä (Tilastokeskus 2011, hakupäivä 18.3.) Lapsuudenkodista muuttaminen on tärkeä askel kohti itsenäistä elämää. Suomalaiset nuoret muuttavat kotoa varsin nuorina useimpien muiden Euroopan maiden nuoriin verrattuna. Maaseudulla nuoret asuvat useammin vanhempiensa kanssa kuin kaupungeissa asuvat nuoret. Kaikkialla Euroopassa naiset lähtevät lapsuudenkodistaan nuorempina kuin miehet. (Tilastokeskus 2009, hakupäivä 14.4.2013.)

Opiskelu, yhteen muutto kumppanin kanssa sekä halu tulla toimeen omillaan ja itsenäistyä ovat kyselytutkimusten mukaan nuorille tärkeimpiä kotoa muuttamisen syitä. Omiin muuttamisen syyt ovat pysyneet samoina ainakin parinkymmenen vuoden ajan, vain painotukset ovat vaihdelleet. (Niskala & Tuukkanen 2011, 16.)

Tilastoissa nuorten kotoa lähtöä kuvataan lapsen asemassa olevien määrän muutoksilla. Kotoa muuton pitkän aikavälin tarkastelua kuitenkin vaikeuttavat lainmuutokset. Ennen vuotta 1994 opiskelijat olivat virallisesti kirjoilla vanhempiensa luona, koska heitä ei hyväksytty opiskelupaikkakuntiansa vakituisiksi asukkaiksi. Uuden kotikuntalain mukaan myös opiskelijoilla on oikeus valita asuinkuntansa ja osa opiskelijoista käyttää tätä oikeutta. Asuminen on henkilökohtainen kysymys, mihin liittyy tunteita ja toiveita

sekä myös taloudellisia ja teknisiä intressejä. Asumistoiveiden haasteisiin ei ole kaikilta osin pystytty vastaamaan, varsinkaan kasvukeskuksissa. (Juntto 2010, 7.)

Suomalainen asuminen näyttää erilaistuvan, mihin vaikuttaa asumiseen käytettävissä olevan varallisuuden kasvu ja sen mukanaan tuoma vaatimustason nousu. Asumistavat ja –toiveet vaihtelevat myös elämäntilanteen ja yksilöllisten mieltymysten mukaan. Toisten asumiskulutus on runsaampaa ja asumiseen panostetaan suuri osa tuloista. Toinen arvostaa ympäristöä ja palveluiden saatavuutta ja läheisyyttä. Asumisen valintoihin vaikuttavat myös kulkeminen, paikallinen asuntotarjonta ja arjen sujuminen yleensä. (Juntto 2010, 8.)

Nuorisobarometriin mukaan kohtuuhintaiset asunnot ja niiden saatavuus, asuinpaikan turvallisuus, työ- ja opiskelupaikat vaikuttavat nuoren asumistoiveisiin eniten. Nuoret suosivat pientaloasumista ja 66 % asuisi mieluiten omakotitalossa ja kerrostalossa (16 %) tai rivitalossa (17 %) asuisi suunnilleen saman verran. (Kupari 2011, 38- 39.)

Nuorilla korostuu myös palveluiden läheisyys ja saavutettavuus. Kuparin tutkimuksessa lähes 70 % pitää ravintoloiden, kauppojen ja kulttuuripalveluiden läheisyyttä erittäin tärkeänä. Tämä varmasti liittyy myös siihen, miksi nuoret mieluiten asuisivat suuremmissa kaupungeissa ja keskustan alueella. Nuorten elämäntilanne selittää tämän monin osin. He käyttävät julkisia kulkuneuvoja, liikkuvat ja harrastavat paljon sekä viettävät aikaa edellä mainittujen palveluiden parissa. Nuoret liikkuvat opiskelun ja työn takia ja muuttavat usein. Asuminen on lyhytkestoista eikä nuori kiinnity asuinpaikkaansa pitkällä aikajänteellä. Nuoren aikajana koostuu lyhyistä pätkistä, mikä vaikuttaa asumiseen ja siihen liittyviin toiveisiin.

Asuntokantaan kaivattaisiin lisää monipuolisuutta väestön erilaistumisen myötä. Nuoret muuttavat lapsuudenkodeistansa pois yhä aikaisemmin, mutta keskimäärin ensimmäisen lapsen hankkiminen on siirtynyt lähelle 30 vuotta. Myös maahanmuutto ja eri kulttuureista saapuvien etnisten ryhmien erilaiset tarpeet tulisi ottaa asuntotuotannossa huomioon. Perhekoot ja –muodot sekä asumistavat ovat muuttuneet. Eikä asuntotuotannon kulta-aikaan rakennetut kaksiot ja kolmiot enää vasta tämän päivän tarpeisiin riittävästi. (Juntto 2010, 10.)

2.2 Nuorisoasumista tukevat organisaatiot

2.2.1 Nuorisoasuntoliitto, NAL

Nuorisoasuntoliitto Ry (NAL) on yleishyödyllinen järjestö, joka on keskittynyt nuorten aikuisten asumiseen ja elinolojen kehittämiseen. NAL on perustettu vuonna 1971 ja se toimii nuorten asumisen edunvalvojana sekä rakennuttaa ja vuokraa asuntoja alle 30-vuotiaille nuorille. Se tarjoaa itsenäisen asumisen onnistumista tuottavia palveluita ja tuottaa ja jakaa asumiseen liittyvää tietoa.

Liitto on 27 paikallisyhdistyksen kattojärjestö. Yhdessä jäsenjärjestöjensä ja paikallisyhdistyksen kanssa liitto vastaa itsenäistyvän nuoren asuntotarpeisiin ja toimii nuorten edunvalvojana asumista koskevissa kysymyksissä. (Nuorten asunto-opas 2012-2013.)

Kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tuottaminen työssä käyville ja työelämään hakeutuville nuorille aikuisille (18–29-vuotiaat) on keskeinen osa Nuorisoasuntoliiton toimintaa. Uusia vuokra-asuntoja rakennetaan alueille, joissa niille on kysyntää, mikä käytännössä tarkoittaa isoimpia kaupunkeja ja kasvukeskuksia. Asuntoja rakennuttavat ja vuokraavat Nuorisoasuntoliiton yhtiö Alkuasunnot Oy ja osa paikallisista nuorisoasuntoyhdistyksistä. Vuoden 2009 lopussa asuntoja oli yhteensä yli 3000 lähes 30 paikkakunnalla. (Nuorisoasuntoliitto 2013, hakupäivä 25.3.2013.)

Asunnot rakennetaan korkotukilainoituksella ja rakentamista tuetaan asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n erityisryhmien investointiavustuksella ja Raha-automaattiyhdistyksen investointiavustuksella. Asuntojen suunnittelussa kiinnitetään huomiota siihen, että ne vastaavat kooltaan, sijainniltaan ja varustelultaan nuorten tarpeita. Valtaosa NAL- nuorisoasunnoista on yksiöitä ja kaksioita ja ne sijaitsevat hyvien julkisten kulkuyhteyksien lähellä. Kohteissa on myös jonkun verran isompia perhe- ja kimppa-asumiseen soveltuvia asuntoja.

Oleellinen osa Nuorisoasuntoliiton toimintaa on asumistiedon tuottaminen ja tutkimustoiminta. Nuorisoasumiseen liittyvä tiedottaminen on tärkeä osa liiton toimintaa. Liiton tavoitteena on lisätä nuorten tietoutta asumisasioissa ja tukea nuoria itsenäiseen asumiseen ja asuntomarkkinoilla toimimiseen.

Nuorisoasuntoliitto NAL kokoaa asumistietoutta erilaisiin julkaisuihin, joista tunnetuimmat ovat Asumisen ABC ja Nuorten Asunto-opas. Asumisen ABC sisältää nettisivut sekä kouluttajille ja opettajille suunnatun materiaalin. Oppaat ovat kattava tietopaketti liittyen nuorisoasumiseen. Tiedotustoiminta on laajaa ja valtakunnallinen nuoriso-tiedotusverkosto on aktiivinen yhteistyökumppani. (Nuorisoasuntoliitto 2013, hakupäivä 25.3.2013.)

NAL nostaa esiin hyviä ja lupaavia käytänteitä, joilla voidaan parantaa nuorten asumisen laatua ja kehittää asumiseen liittyviä tukitoimia. Vuoden 2005 alusta on laatujärjestelmää kehitetty systemaattisesti ja toimintaprosesseja ja niiden laatukriteerejä kuvattu ja mallinnettu. Samaan aikaan NAL julkaisi ensimmäisen laatukäsikirjansa. Hyvien käytäntöjen levittämiseksi ja juurruttamiseksi järjestetään vertaisauditointeja kahden vuoden välein, joissa hyvät toimintamallit saadaan kaikkien tietoon ja arvioitaviksi. (Kupari 2012, 87) NAL myöntää kahdeksi vuodeksi kerrallaan laatuleiman käyttöoikeuden paikallisyhdistykselle, joka täyttää sen määrittämät laatukriteerit. Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys sai laatuleiman vuonna 2012.

2.2 2 Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistys, OsNa

Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistys (OsNa) on Nuorisoasuntoliitto ry:n (NAL) jäsenjärjestö. OsNa on toiminut vuodesta 1991 ja yhdistyksen jäsenenä on oululaisia nuoriso-, opiskelija- ja muita järjestöjä (19) sekä yksityishenkilöitä (5). Nuorisoasuntoliitolla on 27 paikallisyhdistystä, joista OsNa on yksi. OsNa tarjoaa asuntoja ja asumisen sisältöpalveluja nuorille sekä toteuttaa sosiaalista isännöintiä. Pääkohderyhmä ovat työssäkäyvät ja ensiasuntoon muuttavat 18- 29-vuotiaat nuoret. OsNa:lla on tällä hetkellä kuudesatoista kohteessa yhteensä 715 asuntoa. (OsNa 2013, hakupäivä 18.3.2013-)

OsNa on toteuttanut asumisen sisältöpalveluja vuodesta 2005 lähtien ja saa tähän Raha-automaattiyhdistyksen (Ray) kohdeavustusta. Sisältöpalveluiden päätavoite on nuoren itsenäisen asumisen tukeminen ja nuoren asunto-olojen parantaminen. Sisältöpalveluihin luetaan asumisohjaus, asumisneuvonta, kriisipuuttuminen ja asukastoiminta

Asumisohjaus on yksilöllistä tukea asumisen alkukuukausiin. Ohjauksessa keskitytään kehittämään vuokra-asumisen taitoja ajatuksella ”kaikki lähtee kotoa”. Asumisohjaajat vastaavat asumisen sisältöpalveluiden toteuttamisesta ja kehittämisestä. Tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä ja edistää nuoren itsenäistymistä ja luoda mahdollisuuksia nuoren asumisen ja itsenäistymisen onnistumiseen. Asumisohjaajat edistävät yhteisöllisyyden ja asukasaktiivisuuden kehittymistä. Asumisen sisältöpalvelut edistävät nuoren itsenäistymisen nivelvaiheen onnistumista ja tukevat nuoren osallisuuden kokemusta ja liittymistä yhteiskuntaan. (OsNa 2013, hakupäivä 18.3.2013.)

OsNa:n kanssa samoissa tiloissa toimii Oulun Moniasunnot Oy, joka on isännöintipalveluita tarjoava ja tuottava yhtiö. Oulun Moniasunnot Oy rakennuttaa, hallinnoi ja isännöi nuorisoasuntoja. Yhtiö on perustettu vuonna 1996 ja se toteuttaa sosiaalista asuntotuotantoa. Sosiaalinen asuntotuotanto rahoitetaan valtion asuntorahasto ARA:n rahoituksella. Moniasunnot Oy on valtion yleishyödylliseksi nimeämä yritys.

Oulun Perusisännät Oy toimii kiinteistönhuoltoon ja –hoitoon liittyvissä tehtävissä kaikissa OsNa:n kiinteistöissä. Yhtiö vastaa kiinteistöjen kunnossapidosta ja normaaleista kiinteistöhuollon tehtäviin kuuluvista korjauksista. Yhtiö työllistää kiinteistöyönjohtajan ja neljä kiinteistönhoitajaa. Lisäksi yhtiö tarjoaa sesonkityötä taloissa asuville nuorille (esim. kesäisin nurmikonhoito). Asukastyössä toteutetaan sosiaalista työtettä.

2.3 Muut yhteistyöverkoston toimijat

Nuorten asumisen tukemisessa tarvitaan laajaa moniammatillista yhteistyötä, mikä tukee ennaltaehkäisevää sosiaalista vahvistamista (Kupari 2011, 89). Kunnan, valtion ja kolmannen sektorin toimijat muodostavat yhdessä OsNa:n kanssa palveluverkoston, jonka avulla nuori saa tarvitsemansa avun. Näitä toimijoita ovat mm. sosiaali-, nuoriso-, ja terveystoimi, koulu ja oppilaitokset, päihde- ja kuntoutuspalvelut sekä poliisi ja rikosseuraamuslaitos. Laaja paikallinen yhteistyöverkosto takaa palveluohjauksen jatkuvuuden ja nuoren kokonaisvaltaiseen asioiden hoitamisen.

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tein organisaatioharjoitteluni Oulun seudun nuorisotasuntoyhdistyksellä kesän ja syksyn 2012 aikana. Harjoitteluni aikana perehdyin nuorten itsenäisen asumisen, asumisen eri tukimuotojen ja asumisohjauksen sisältöihin.

Tämän harjoittelun aikana olin kunkin asumisohjaajan mukana 2-3 päivää seuraten asumisohjaajien työtä ja tarkastellen asumisen sisältöpalveluiden toteutumista ja ohjauksen sekä neuvonnan työtapoja. Harjoittelun aikana käydyt keskustelut valaisivat asumisen tukemisen haasteita ja vaikutuksia nuoren elämäntilanteeseen asumisohjauksen näkökulmasta. Käyty vuoropuhelu asumisohjaajien kanssa sekä tutustuminen eri tukiverkostoihin avasivat asumisen sisältöpalveluita ja niiden muodostamaa verkostoa.

Kunkin asumisohjaajan kanssa kävin keskusteluja asumisohjauksen näkökulmasta nuoren itsenäisen asumisen tuesta. Asumisohjaajien ohjauksessa olevat nuoret oli jaettu sekä alueen että asiakasryhmän mukaan. Tämä vaikutti ohjauksen ja tuen intensiteettiin ja muotoon. Maahanmuuttajien, mielenterveyskuntoutujien tai päihdenuoren asumisen tukemisessa on erityiset haasteensa ja erityispiirteensä. Myös pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishankkeen jatkoon kuuluvien nuorten ohjaus ja tukeminen ovat ohjaukseltaan erityyppisiä. Asunnottomuuden vähentämishankkeessa mukana olevien nuorten ohjaus toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Nuorten Ystävät Ry:n kuntoutusohjaajien kanssa ja kuntoutuksen ja asumisohjauksen välille on sovittu toimivasta työnjaosta.

3.1 Tutkimustehtävät ja aineistonkeruu

Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen. Laadullisessa tutkimustavassa on useita erilaisia mahdollisuuksia tiedonhankintaan, analyysimenetelmiin ja aineiston tulkintaan. Laadullisen tutkimuksen tutkimusreitti saattaa muuttua aineiston muotoutumisen myötä ja tutkimus on aina omanlaisensa versio tutkittavasta ilmiöstä riippuen valitusta tutkimuspolusta. Kvalitatiivinen tutkimus antaa runsaasti vaihtoehtoja ja mahdollisuuden syvälliseen tulkintaan. (KvaliMOTV 2013, hakupäivä 26.4.2013.)

Kuten laadullisessa tutkimuksessa usein käy, myös tämän opinnäytetyön tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset muuttuivat aineistonhankinnan edetessä. Tutkimustehtäväksi

tuli tarkastella nuorten itsenäisen asumisen tuen tarpeita ja asumisen tukemisen vaikutuksia nuoren itsenäisen asumisen onnistumiseen.

Toinen tarkastelukohde ja näkökulma oli nuorten muutto ensimmäiseen omaan kotiin ja tämän siirtymävaiheen onnistumisen merkitys nuorten tulevaisuuteen. Asumisohjauksen ja asumisohjaajien näkökulmasta tarkasteltiin sekä asumisen onnistumista että sen vaikutuksia. Tutkimustehtävään liittyvää relevanttia referenssiaineistoa oli hyvin käytettävissä. Kuten usein laadullisessa tutkimuksessa aineiston rajaaminen koskemaan valittua tutkittavaa näkökulmaa on haaste. Oman aineiston hankkiminen oli tarpeellista, jotta saadaan paikallinen näkökulma esiin.

Lähetin OsNa:n kuudelle asumisohjaajalle sähköpostitse tammikuun alussa 2013 kysymykset, joiden avulla toivoin saavani lisää ohjauksellista näkökulmaa opinnäytetyöhöni. Koska opinnäytetyöni tutkimustehtävä muuttui prosessin aikana, tämä asumisohjauksen näkökulma oli hyvä lähtökohta ja tarpeellinen työn etenemiseen. Kuudesta ohjaajasta kolme vastasi kysymyksiini tammikuun aikana. Halusin selventää ohjaajien kokemusta nuorten asumisen onnistumisen vaikutuksesta nuoren elämän sujumiseen ja nuoren tulevaisuuteen. Tässä kysymysten tarkoitus oli saada asumisohjauksen näkökulmaa avattua nuoren tukijana. Asumisohjaajat vastasivat avoimiin kysymyksiini nuorten asumisen tukemisesta ja pohtivat sen merkitystä oman työnsä näkökulmasta.

Asumisohjaajilta kysyttiin mitä vaikutuksia asumisen tukemisella on nuoren asumiseen ja itsenäisen asumisen onnistumiseen. Asumisen sisältöpalveluilla voidaan tukea nuoren hyvän asumisen edellytyksiä merkittävästi. Avoimiin kysymyksiin ohjaajat olivat pohtineet laajasti oman ohjaustoimintansa merkitystä ja työnsä jälkiä nuoren elämässä. Esille nousivat resurssien riittämättömyys, taloustilanteen kiristyminen, tehostetumman tuen tarpeen lisääntyminen ja uusien työmuotojen suunnittelu.

Aineistoa nuorten asumisesta sain Byströmin nuorten palveluiden ja OsNa:n yhdessä toteuttamasta kyselystä asukasolohuoneiden toiminnan kehittämiseksi. Kysely tehtiin taloissa, joissa on asukkaille tarkoitettut kerho- tai toimintatilat. Kyselyä jaettiin 200 kappaletta loppuvuodesta 2012 ja vastauksia saatiin 12 kappaletta. Kysely toteutettiin jakamalla lomakkeet postiluukkuihin ja palautus pyydettiin rapuissa oleviin postilaatikoihin.

Käytössäni oli myös Nuorisotasuntoliiton valtakunnallinen asukastyytyväisyyskysely, jonka OsNa toteutti Webpropol – kyselynä Oulussa omissa taloissaan lokamarraskuussa 2012. Kysely lähetettiin kaikille noin tuhannelle asukkaalle ja vastauksia saatiin 89 kappaletta. Olen käyttänyt avoimien kysymysten vastauksia ja ”sana on vapaa” – osan kommentteja siltä osin, kuin niissä tulee esiin asumisen tuki- ja ohjauspalveluihin liittyviä asioita. Näitä asioita kyselyssä ei ole kommentoitu kovin aktiivisesti.

3.3 Aineistoanalyysi

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan mitata tutkijan kautta läpi koko tutkimusprosessin ajan. Tutkijan näkökulma on tutkimuksen luotettavuuden pääasiallinen lähde. (Eskola & Suoranta 1998, 211, 212.)

Laadullisen aineiston analyysissä teknisesti mitattavia aineistoja ei useinkaan ole. Eri-laisten näkökulmien ja tarkastelutapojen avulla aineistoa käydään läpi systemaattisesti. Aineiston analyysillä saadaan esille ymmärrys ja tulkinta ja se, mitä lisävalaistusta aineistolla saadaan asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tutkijan, aineiston ja tutkimuskysymysten välinen vuoropuhelu tuottaa uuden näkökulman sisältävää analysoitua tietoa. (KvaliMOTV 2013, hakupäivä 26.4.2013.)

Laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät ovat lukuisia. Ilman ennakkomääritelmiä tehtävää analyysiä kutsutaan aineistolähtöiseksi analyysiksi. Laadullisen analyysin yllätyksellisyys ja tutkijalle uutta oppia antava muoto ovat innostavia. Tutkija löytää aineistosta uusia näkökulmia ja avartaa näkemyksiä. (Eskola & Suoranta 1998, 19–21.)

Keräämäni aineisto jäi aika suppeaksi ja koodausta tai luokittelua en käyttänyt aineiston avaamisessa. Ohjaajien vastaukset ja ajatukset on avattu yksitellen. Kvalitatiivinen analyysi saattaa johdattaa uusien tutkimusongelmien ja kysymysten jäljille. Tätä pidetään onnistuneen analyysin merkinä. (Eskola & Suoranta 1998, 223.)

4 ITSENÄISEEN ASUMISEEN SUOMESSA JA ESPANJASSA

Nuorten lapsuudenkodista lähtö sosiologisena ilmiönä kiinnostaa tutkijoita ja tutkimus sekä keskustelu ovat lisääntyneet yleisesti Euroopassa. Lapsuudenkodin jättäminen on perinteisesti merkinnyt siirtymistä aikuisuuteen ja sen on katsottu olevan osa aikuisuuden siirtymäriittejä. Siirtymävaiheisiin kuuluvat, kun nuori valmistuu ammattiin, siirtyy lapsuudesta vanhemman rooliin tai muuttaa omaan kotiin asumaan itsenäisesti. (Salonen 2002, 66.)

Muuttuvassa yhteiskunnassa individualistiset ominaisuudet määrittävät yhä enemmän aikuisuuden käsitettä ja edellä mainituilla siirtymillä ei enää ole niin vahvaa merkitystä. Lapsuudenkodista lähtö ei ole enää niin yksiselitteistä kuin aikaisemmin ja aikuisuutta mitataan yksilön ominaisuuksilla. (Salonen 2002, 66.)

Espanjassa ja Suomessa on iso ero nuorten kotoa muuttamisen kulttuurissa. Kun Suomessa nuoret muuttavat omaan asuntoon keskimäärin 20-vuotiaina, niin Espanjassa tämä ikä on noin 30. Espanjassa kaikista 18- 24-vuotiaista vanhempiensa kotona asuu noin 80 prosenttia nuorista. Vastaavasti Suomessa luku on keskimäärin alle 30 prosenttia. Suomen tavoin tanskalaisnuoret muuttavat aikaisin pois kotoa, kun taas Maltalla ja Italiassa lähes kaikki alle 25-vuotiaat asuvat kotona. (Tilastokeskus 2009, hakupäivä 14.4.2013)

Nuorten itsenäistyminen ja aikuisuuteen siirtyminen on kulttuurisidonnaista ja on suhteessa perheeseen. Espanjalainen perhemalli on tiivis, perhekeskeinen ja uskonnollisiin arvoihin pohjautuva. Suomessa taas perhemalli on maallistunut, löyhä, individualistinen ja moderni. Perhemallien ero perhekeskeisen traditionaalisen ja modernin individualistisen mallin välillä vaikuttaa itsenäistymiseen ja nuorten kotoa poismuuttoon. Perhekeskeisessä, familistisessä mallissa perheen kollektiivinen etu ja yhteisöllisyys menevät yksilön edelle. (Salonen 2002, 69.)

Onko suomalainen pärjäämisen kulttuuri vaikuttamassa myös nuorten aikaiseen kotoa muuttoon? Mieluummin asutaan omassa kodissa vaikka niukemmin kuin asutaan vanhempien luona. Reetta Salosen tutkimuksessa mukana olleille suomalaisnuorille oli selvää, että he muuttavat kotoa pois heti, kun se on mahdollista. Suomalaisnuoret joutuvat

usein elämään niukoin resurssein opiskelun, osa-aikaisen työn ja epäsäännöllisten tulojen varassa. (Kupari 2011, 75.)

Salosen tutkimuksessa taloudelliset resurssit nousivat espanjalaisnuorten kanssa esiin heti, kun puhuttiin kotiin jäämisestä tai sieltä muuttamisesta tai myös vanhempien luo palaamisesta. Raha tai sen puute on syy jäädä tai muuttaa pois kotoa (Salonen 2005, 75). Suomessa valtio tukee omaan kotiin muuttavaa nuorta eri tavoin ja tämä kannustaa nuoria muuttamaan pois lapsuudenkodistaan. Espanjassa tuet ovat tarkoitettu vain kaikkein vähävaraisimmille ja käytännössä nuoret ovat perheen tai muun oman yksityisen tukiverkoston varassa. Espanjalainen hyvinvointimalli ei tue kotoa varhain lähtöä kun taas Suomessa yhteiskunnan tuen turvin voidaan jo varhain lähteä opiskelemaan tai muuttaa. (Salonen 2002, 78.)

Monilla suomalaisilla toisen asteen oppilaitoksilla on alaikäisille opiskelijoille tarkoitettut asuntolat, joissa saa asua ilmaiseksi täysi-ikäisyyteen saakka. Opiskelu on pääsääntöisesti maksutonta ja kouluruokailu on ilmaista. Vaikka valtion maksama opintoraha ja itsenäisesti asuvan opiskelijan asumislisä ovat jääneet elinkustannusten nousun nopean kasvuvauhdin jälkeen, ovat opintososiaaliset etuudet kansainvälisesti tarkastellen hyvä tuki.

Tutkimuksen suomalaisilla nuorilla oli halu pitää oma koti suljettuna ulkopuolisilta. Kukaan ei saa tulla sinne ilman lupaa ja vara-avaimen saa vain luottohenkilö. Espanjalaiset nuoret taas viihtyivät hyvin vanhempiensa kotona ja viettävät paljon aikaa vanhempien ja sisarusten kanssa. Yhteisöllisyys ja perheen yhteinen aika ovat tärkeitä nuorille eikä oman tilan tarvetta esiintynyt niin kuin suomalaisilla nuorilla. Suomessa oma huone on nuoren yksityisintä aluetta, johon vanhemmilla ei juuri ole asiaa. Espanjassa nuorilla ei aina ole omaa huonetta eikä siellä vietetä aikaa paljoakaan, vaikka nuorella olisikin oma huone. Vapaa-aikaa vietetään kodin yhteisissä tiloissa (Salonen 2002, 80 - 81.)

5 ASUMISEN TUKEMINEN

5.1 Sosiaalinen isännöinti

Perinteisesti isännöinti ja kiinteistönhoito ovat keskittyneet kiinteistön kunnossapitoon sekä teknisesti että taloudellisesti. Sosiaalisessa isännöinnissä käsitettä laajennetaan niin, että asukkaiden kanssa toimitaan yhteistyössä lisäten asukkaiden aktiivisuutta ja parannetaan heidän toimintakykyään. Sosiaalinen isännöinti koostuu asukkaiden, kiinteistöyhtiön organisaation ja julkisen sektorin asuinaluekohtaisesta yhteistyöstä. (Lehtonen & Salonen 2008, 46.)

Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys (OsNa), Oulun Moniasunnot Oy ja Oulun Perusisännät Oy toteuttavat yhdessä sosiaalisen isännöinnin periaatetta työtavoissaan. Työntekijöiden mukaan tämä näkyy OsNa:n kiinteistöissä asukkaan tilanteen kokonaisvaltaisena huomioimisena ja tahtona tukea nuorta asukasta. Isännöitsijän ja asumisohjaajan yhteistyö on tärkeää, jotta nuorelle on mahdollista jatkaa asumistaan esim. vuokranmaksun häiriöissä. Nuorta voidaan tukea ja antaa hänelle mahdollisuus hoitaa asia kuntoon asumisohjauksen avulla.

Vuonna 1991 Ensio Syrjänen kirjoitti Kokkolassa toteutetun Kuokkalan projektin lopuraportissa, että sosiaalisen isännöinnin tavoitteena on ehkäistä ”välinpitämättömyyden aiheuttamia taloudellisia ja inhimillisiä seurauksia ja pyrkiä luomaan asuinalueesta tai kiinteistöistä asukaslähtöisempi” (Kinnunen, Kuisti 2011, 3). Tämä lähtökohtanaan sosiaalinen isännöinti on muuttanut muotoaan asumisneuvonnan ja yhteisöllisten toimintojen kehittämisen suuntaan. Sosiaalista isännöintiä tuottavat kiinteistöyhtiöt, kuntien sosiaalipalvelut ja kolmannen sektorin toimijat (esim. OsNa). (Kinnunen & Kuisti 2011, 6.)

Sosiaalisella isännöinnillä voidaan nähdä kolme eri ulottuvuutta: 1. asukaskeskeinen yhdyskuntatyö, jolla pyritään lisäämään asukasyhteistyötä ja asukkaiden omatoimisuutta. Tällä voidaan myös lisätä asukkaiden vaikutusvaltaa omalla alueellaan ja parantaa asumisviihtyisyyttä; 2. alueen palveluiden ja yhteistoiminnan koordinointi ja alueen kaikkien toimijoiden vuorovaikutuksen parantaminen (asukkaat, julkinen ja kolmas sektori); 3. kiinteistöyhtiön perinteisen toiminnan laajentaminen, jolloin työ monipuolistuu

ja edistää asukkaiden ja kiinteistöyhtiön välistä yhteistoimintaa. Sosiaalinen isännöinti on kiinteästi kytketty alueeseen tai kiinteistöön. (Lehtonen & Salonen 2008, 46.)

5.2 Asumisen sisältöpalvelut ja tukitoimet

Asumisen eri tukitoimia järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat tukea asumiseensa. Tukea järjestetään mm. lastensuojelun jälkihuollossa oleville nuorille, mielenterveys- ja päihdekuntoutujille ja maahanmuuttajille. Ensimmäiseen omaan kotiinsa muuttavat nuoret saattavat tarvita lyhytaikaista tukea esim. talousasioiden opetteluun ja käytännön asioiden hoitamiseen. (Asumisen ABC.)

OsNa on toteuttanut asumisen sisältöpalveluita vuodesta 2005 raha-automaattiyhdistyksen (Ray) kohdeavustuksen turvin. Asumisen sisältöpalveluihin kuuluvat asumisneuvonta, asumisohjaus, kriisipuuttuminen ja osallistava asukastoiminta. Sisältöpalveluilla pyritään tarvittavalla tavalla tukemaan nuoren itsenäistä asumista sen alkukuukausina. Sisältöpalveluiden kokonaisuus lähtee vastuullisesta asukasvalinnasta aina yksilöllisesti räätälöitäviin asumisen tukimuotoihin. (OsNa 2012, hakupäivä 20.3.2013.)

5.3 Asumisneuvonta/Yleinen asukasneuvonta

Asumisneuvonnalla pyritään turvaamaan asumisen onnistuminen, asukasviihtyvyyden lisääminen, vuokrasuhteen purkujen ja häätöjen ennaltaehkäisy. Asumisneuvonta kohdistuu kaikkiin nuorisotalojen asukkaisiin. Neuvonnan avulla lisätään tietoutta vuokra-asumisesta sekä voidaan kartoittaa nuoren asumisvalmiuksia. Asumisneuvontaan sisältyy vastuullinen asukasvalinta ja perehdytys. Aukkaan ja isännöinnin suhteita voidaan myös lähentää ja ehkäistä vuokravetkatilanteita sekä asumiseen liittyviä häiriöitä.

(Nuorisoasuntoliitto 2012, hakupäivä 17.4.2013.)

Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistyksellä asunnonhakijat haastatellaan hakuvaiheessa. Tässä tilanteessa voidaan kartoittaa nuoren valmiuksia selvittää itsenäisestä asumisesta. Asumisneuvonnalla voidaan nopeasti puuttua mahdolliseen vuokratästäen kertymiseen. Kriisipuuttuminen on neuvonnan keino, jonka avulla nuori saadaan tuen piiriin varhais-

sessä vaiheessa ennen kuin maksuhäiriöt tai muu asumisen ongelma johtaa vuokrasuhteen purkuun. Asumisohjaaja kartoittaa nuoren kanssa tilanteen ja kokoaa tarvittavan verkoston, jotta tilanne saadaan hallintaan. Sosiaalinen isännöinti mahdollistaa esim. maksusuunnitelmien tekemisen, jotta nuori saa mahdollisuuden asua ja häntä tuetaan asian oikaisemisessa. (OsNa 2012, hakupäivä 17. 4. 2013.)

5.4 Asumisohjaus

Nuorisotasuntoliiton mukaan NAL- asuntojen hakijoista noin 10 % tarvitsee asumiseen ja itsenäistymiseen muutakin kuin taloudellista tukea. Asumisen sisältöpalveluiden toteuttamista ohjaavia periaatteita ovat asumisen normaalius, integraatio ja ennaltaehkäisyn korostaminen toiminnassa. Integraatioperiaatteen mukaan osa nuorista saa palvelun tuotettuna kotiin yksilöllisen tarpeensa mukaan. Erillisiä tukiasuntoja ei ole vaan tukijakson jälkeen nuorella on käytettävissään syntyneet tukiverkostot ja hän asuu edelleen omassa asunnossaan tavalliseen vuokra-asumisen tapaan. (Kupari 2011, 83.)

Asumisohjaus toteutetaan usein kunnan ostopalveluna, jolloin yhteistyökumppaneina voivat olla muun muassa lastensuojelu tai sosiaalitoimi. Verkostotyö on tärkeä ja olennainen osa asumisen sisältöpalveluita, jotta nuoren kokonaisvaltainen tukeminen onnistuu moniammatillisena yhteistyönä.

Asumisohjaus on yleensä lyhytaikaista ja räätälöidään nuoren tarpeista lähtien. Asumisohjauksen tulokselliseen onnistumiseen tarvitaan nuoren motivaatio ja sitoutuminen, jotta selvittäään asumisen onnistumiseen liittyvistä haasteista. Ohjaukseen kutsutaan koolle verkosto, jonka avulla nuori saa tarvitsemansa avun. Verkostotyössä voi mukana olla muun muassa nuoren vanhemmat tai huoltajat, koulu, sosiaalitoimi, nuorisotoimi tai muita tukihenkilöitä tai tahoja. (OsNa 2013, hakupäivä 23. 3. 2013.)

Nuoren sosiaalisia taitoja pyritään vahvistamaan. Asumisohjaaja voi tarvittaessa käydä mm. pankki-, kauppa- tai viranomaisasioilla nuoren tukena. Ohjaustyössä nuori kohdataan tasavertaisesti ja kunnioitetaan hänen itsemääräämisoikeuttaan. Nuoren selviytymiskykyyn luotetaan ja hänen itsetuntoaan pyritään vahvistamaan. (Granfelt, Seppälä & Sunikka. 2008, 60.)

Asumisohjaus tapahtuu sekä asukkaiden kotona että OsNa:n toimistolla, jossa asukkaat käyvät tapaamassa asumisohjaajia. Näin nuoren, joka muutoin saattaa pysyä jatkuvasti kotona, on lähdettävä ulos asunnosta hoitamaan asioitansa. Tämä on monelle nuorelle haastava tehtävä, mutta koetaan asumisohjaajien mukaan molemmin puolin hyväksi. Asumisohjauksen tarve on OsNa:n mukaan kasvanut viime vuosina ja eriasteisesti tuettavia on hakijoista enemmän kuin aikaisempina vuosina.

Asumisohjausta ja tukea tarvitsevia on kussakin NAL- nuorisoasunto talossa enintään 15 %. Ohjeella pyritään varmistamaan normaalin vuokra-asumisen kulttuuri. NAL-asunnoissa noudatetaan normaaliuden periaatteen mukaisesti huoneenvuokralain mukaista sopimuskäytäntöä. Ennaltaehkäisevään työhön panostamalla NAL haluaa vaikuttaa siihen, ettei nuoren vuokrasuhde pääty häätöön tai vuokrarästeihin tietämättömyyden tai riittämättömien tukitoimien takia. (Kupari 2011, 83.)

Tukipalveluilla voidaan auttaa nuoria, jotka tuen ja asumisohjauksen avulla ovat kykeneviä itsenäiseen asumiseen. Kohderyhmänä ovat erityisesti nuoret, jotka eivät menesty tavallisilla vuokra-asuntomarkkinoilla tarvitsematta kuitenkaan laitosta tukijärjestelmää. (NAL 2011, hakupäivä 16.4.2013.) Erillisiä tukiasuntoja ei ole vaan, asumisohjauksen päätyttyä nuori jatkaa samassa nuorisoasunnossa viiden vuoden määräajan loppuun tai siihen saakka, kunnes täyttää 30 vuotta. (Asumisen ABC.)

5.4.1 Asumisohjauksen palveluohjaus

Palveluohjaus työmenetelmänä kokoaa nuoren tarvitsemat palvelut ja lieventää palvelujärjestelmän hajanaisuutta ja siitä aiheutuvia haittoja. Palveluohjauksella nuori saadaan tukipalveluiden piiriin. Poikkihallinnollinen ja moniammatillinen yhteistyö on asiakkaan edun huomioivaa ja lähtökohtana ovat nuoren tarpeet. Palveluohjauksessa tuetaan kokonaisarvio tilanteesta nuoren ja hänen kanssaan työskentelevien ammattilaisten kanssa. Jos työmuoto onnistuu, seurauksen on toimiva dialogi, sosiaalinen vahvistaminen ja kuntoutumisen eteneminen. Dialogi palveluketjussa on vuorovaikutusta, ajatusten ja sisällön tuottamista keskusteluun ja työskentelyyn. Palveluketjussa nuorta aktivoidaan, kannustetaan ja vastuutetaan hoitamaan omia asioitansa. (Kupari 2011, 90.)

Asumisohjaukseen tulevan nuoren asukkaan elämäntilanteen arviointi vaatii luottamusta ja nuorelta avoimuutta. Sitoutumista ja motivaatiota täytyy olla, jotta ohjausprosessilla saavutetaan nuoren kanssa asetetut tavoitteet. Palveluohjausprosesseissa on huomioitava nuoren jo olemassa olevat verkostot ja elämäntilanne. Nuoren perhetilanne, sosiaaliset suhteet, työ- ja toimintakyky, kyvyt ja taidot vaikuttavat siihen, mitä palveluketjuun sisällytetään. (Kupari 2011, 90.)

Palveluohjaus perustuu ratkaisukeskeiseen työtapaan ja muutostyöskentelyyn. Tässä toteutetaan prosessinomaista työskentelyä, jossa nuori siirtyy vaihe kerrallaan kohti asetettuja tavoitteita. Työntekijöiden ja verkoston haasteellinen tehtävä on tunnistaa, missä vaiheessa muutosta nuori on prosessissa. Asiakaslähtöinen työote sisältää tavoitteen nuoren asiallisesta kohtelusta ja ajatuksen siitä, että hän voi omilla toimillaan vaikuttaa aikatauluun ja asioiden käsittelyyn. (Kupari 2011, 91.)

Asukkaan palveluohjaus alkaa rakentua asukashaastattelusta, joka tehdään aina asunnon hakijoille. Haastattelussa voidaan kartoittaa nuoren elämäntilannetta ja hänen kykyään selviytyä itsenäisen asumisen haasteista. Nuoren asumishistoriasta voidaan nähdä onko vuokrasuhteiden purkuja. Nuorella voi olla maksuhäiriöitä, jolloin vapailta vuokra-markkinoilta voi olla mahdotonta saada asuntoa. Nuoren päihteidenkäyttö, mielenterveyden ja muu terveystilanne voidaan ottaa esille ja tarjota nuorelle mahdollisuutta saada tukea. (Kupari 2011, 91, 92.)

Palveluohjauksen kuvaus, palveluketjun rakentaminen ja näiden mallintaminen arki-käyttöön antaa käytännön työlle raamit, joihin on hyvä tukeutua. Nuorelle voidaan konkreettisesti esittää, mikä on lähtötilanne, mikä on tavoite ja miten sinne päästään. Palveluohjaus-malli turvaa nuoren kanssa tehtävän työn jatkuvuuden. Palveluohjaus-toiminnalla voidaan tehdä ennaltaehkäisevää työtä asiakkaan kanssa yhdessä ja toteuttaa näin kuntouttavaa, eheyttävää muutostyöskentelyä. (Kupari 2011, 92)

5.5 Tuettu asuminen

Tuetun asumisen tarkoituksena on nuoren kokonaisvaltainen tukeminen. Nuoren asumisen onnistumista seurataan tehostetusti ja varhaisen puuttumisen mallilla. Nuoren arjenhallinnan tukeminen ja arjen rakenteiden vahvistaminen kuuluvat intensiiviseen tukijaksoon. Nuorelle annetaan välineitä ja keinoja selviytyä, mutta hänen puolestaan ei asioita hoideta. (Asu ja Elä 1/2012, 16- 17.)

Nuoren mukana voidaan mennä esim. virastoihin ja laitoksiin, jotta nuori oppii asioimaan viranomaistahojen kanssa. Asumisohjaaja voi tarvittaessa olla mukana kauppa-, tai pankkiasioilla. Nuori voi tarvita apua erilaisten lomakkeiden täyttämässä ja esimerkiksi toimeentulo- tai asumistukien hakemisessa. Tuettuun asumiseen kuuluvat säännölliset kotikäynnit ja tapaamiset. Menetelmät ja intensiteetti määräytyy kunkin nuoren lähtökohdista ja tarpeista. (Nal- Palvelut Oy 2013, hakupäivä 18.4.2013.)

Tuetun asumisen jakso on yleensä 6-12 kuukautta. Nuorelta vaatii sitoutumista ja omaa motivaatiota, jotta tuettu asuminen omassa asunnossa onnistuu. Hyvä asuminen määrittää osaksi sosiaalista kuntoutumista ja toimintakyvyn ylläpitoa Nuoren itsenäistymisprosessin tukeminen, jonka avulla nuori oppii hoitamaan eteen tulevia asioita, on tärkeää ennaltaehkäisevää työtä. Nuorta voidaan tukea hänen asuessaan omassa asunnossaan. Nuori sekä integroituu asuinympäristöönsä että saa omaan henkilökohtaiseen elämäntilanteeseensa tukea ja pystyy omaksumaan itsenäisen asumisen ja elämän vaatimuksia. (Nal- Palvelut Oy 2013, hakupäivä 18.4.2013.)

5.6 Asukasolohuoneet

Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistyksellä on taloilla toimivia asukasolohuoneita, joissa järjestetään vapaa-ajan toimintaa, tapahtumia, asukaskoulutusta sekä tarjotaan tilaa asukkaiden omaehtoiseen toimintaan. Asukastoimikunnat käyttävät tiloja kokouksiin ja yhteisiin tapahtumiin. Asukasolohuoneita toimii Oulussa kolme: Toppilasaarella, Vöörmanni, Ritaharjussa ja Välivainiolla. Toppilassa toimii kerran viikossa asukkaiden palvelupiste. Lisäksi asukkaiden käyttöön mahdollisia tiloja on Mettäpellossa, Jänönkulmassa ja Metsokankaalla. (OsNa 2013, hakupäivä 25.3.2013.)

Oulun kaupungin Byströmin nuorten palveluiden kanssa yhteistyössä toteutettiin asukkaille kysely, jonka tarkoituksena oli selvittää, mitä toimintaa tiloissa voitaisiin järjestää tai millaisille toiminnoille tiloja voitaisiin luovuttaa nuorten tai muiden yhteistyökumppaneiden käyttöön.

Kyselyä jaettiin OsNa:n asukkaille 200 ja vastauksia saatiin 12 kappaletta. Vastausten määrä oli odotettua pienempi. Kysely jaettiin postiluukkuihin ja palautus tapahtui rapuissa oleviin postilaatikoihin. Asukastoiminnasta, tapahtumista ja olohuoneiden käytöstä nuoret toivoivat saavansa tietoa edelleen paperitiedotteilla. Seitsemän vastaajaa toivoi saavansa tiedotteet myös sähköpostilla. Facebook- sivuja ei pidetty tarpeellisina ja viiden vastaajan mielestä enempiä tiedottamista asumisasiasioista ei kaivattu.

Kysymykseen, jossa tiedusteltiin vastaajan halua pitää tilaa auki tai vastata asukastilan toiminnasta, jätettiin vastaamatta. Nuorisoasuntoliiton Radalla- hankkeessa kehitettiin mallia ”sosiaalisesta talkkarista”. Henkilö olisi jatkuvasti läsnä asuinympäristössä. Nuoret kaipaisivat asumiseen enemmän vuorovaikutusta ja aikuisen läsnäoloa ja asumisen mallia. Olisiko tällainen talkkari tarpeen, jotta nuorten osallisuutta voitaisiin lisätä? (NAL, Radalla 2004, 74.)

Vastaajista kuusi oli käyttänyt asukastoimintatiloja ja kuusi vastaajaa kertoi, ettei ollut tiloja käyttänyt. Viis vastaajista toivoi asukastiloihin OsNa:n ohjaajaa ja muuta asiantuntijaneuvontaa tai – palvelua; muun muassa. velkaneuvojaa tai sosiaalityöntekijää. Asukastilaan toivottiin eniten pelikonsoleja, tulostinta ja skannaus mahdollisuutta (8 vastaajaa). Erilaisia kurseja ja koulutuksia toivottiin neljässä vastauksessa (ensiapu, ruuanlaitto, käsitöitä, psykologiaa). Tilan varaamista omaan käyttöön harkitsi neljä vastaajaa ja tilojen käyttöä ehdotettiin peli-illoista yhteiseen joulupuuroon.

Asukastoiminnan kannalta toimiva tila on tärkeää, mutta nuorten aktivoiminen osallistumaan toimintaan on haastavaa. Olohuoneet koetaan hyviksi olemassa olevina resursseina, mutta harva hyödyntää niitä toimintaan tai osallistuu niissä järjestettäviin tapahtumiin. Vastauksissa toivottiin, että tilojen varaaminen olisi helpompaa ja nopeampaa. Nuorten mukaan tilaa tulisi käytettyä tällöin enemmän. Ehdotettiin, että tilan avain olisi asukastoimikunnan hallussa, jolloin tilan saisi nopeammin käyttöön. Nyt avaimet ovat OsNa:n toimistolla.

Asukastilojen käytön aktivoimiseksi täytyy miettiä uusia työmuotoja ja yhteistyökumppaneita. Asukkaiden tarpeet vaihtelevat eikä kaikissa taloissa koeta olevan tarvetta aktiiviseen kerho- tai asukastilojen aukioloon. Ritaharjuun järjestämässäni pihatapahtumassa asukkaat kertoivat, etteivät juuri käyttäisi kerhotilaa, vaikka se olisi avoinna enemmän. Talossa asuu pääosin työssäkäyviä nuoria aikuisia ja jonkin verran nuoria perheitä ja heidän sosiaaliset verkostonsa syntyvät muualla ja osallistuminen talon tämän tyyppiseen toimintaan on vähäistä. Syyksi nuoret sanoivat ajan ja kiinnostuksen puutteen. Asukkaat kertoivat, että voisivat mahdollisesti osallistua talkootoimintaan tai muihin yksittäisiin kertaluontoisiin tapahtumiin.

Nuoret, jotka ovat kotona esim. työttömyyden takia tai joiden sosiaalinen verkosto on muutoin heikko, hyötyisivät aktiivisesta asukastoiminnasta eniten. Toppilansaaren Vöörmannissa toimivat nuorten avoimet illat ja pelikerho, jotka tavoittavat muutoin kotona pysyviä nuoria. Välivainiolla tarjotaan tuetun asumisen asukkaille kerran viikossa ilmainen keittolounas. Ruokahetki on monin tavoin voimauttava. Nuori saa sosiaalisia kontakteja, oppii käytännön arjen hallintaa ja saa osallisuuden kokemuksia. Nuorelle opetetaan myös miten edullisesti saa hyvää ja ravitsevaa ruokaa. Yhteisen aterian jakamisen vaikutukset ovat moninaiset.

6 TULOKSET

Muuttaessaan nuorisoasuntoon nuori saa normaalin asukasperehdytyksen, jossa käydään läpi vuokra-asumisen säännöt. Nuorisoasunnoissa noudatetaan lakia huoneenvuokrauksesta (Laki asuinhuoneiston vuokrauksesta 31.3.1995/481). Nuorelle kerrotaan asukkaan oikeuksista ja vuokralaisen velvollisuuksista. Nuori, jonka luonnollinen tukiverkosto on vahva ja nuoren elämätilanne vakaa, pärjää asumisessaan ilman ulkopuolista ohjausta.

Asumisohjaukseen tulevan asiakkaan haastattelun ja asukasvalinnan jälkeen selvitetään asumisohjauksen tason tarve. Kunnat ja sosiaalitoimi tekevät ostopalvelusopimuksen nuorisoasuntoyhdistyksen kanssa, jossa määritellään nuoren saama tuki, sisältö ja kesto. Nuorelle etsitään asumisohjaajista se, joka vaikuttaa sopivimmalta nuoren ohjauksen tarpeisiin. Asumisohjaaja vastaa nuoren verkoston kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja tarvittaessa yhdessä nuoren kanssa päivittää mukana olevia asiantuntijoita.

Asumisohjaukseen tulevan asukkaan kotona käydään, jolloin voidaan samalla katsastaa huoneiston kunto ja tarvittaessa asukkaan vointi. Asumisohjaaja opastaa nuorta kodin askareissa esim. siivouksessa, mutta nuoren puolesta asioita ei tehdä. Ohjauksen intensiivisyys riippuu asukkaan tarpeesta. Usein asumiseen liittyvät käytännön asiat ovat nuorille vaikeita ja arjen askareiden opettamiseen menee aikaa. Lapsuudenkodista muuttavan nuoren oma mielikuva itsenäisestä asumisesta ei aina ole realistinen.

”Itsestään selviltä tuntuvat asiat kuten kaupassa käynti, ruoanlaitto ja siivoaminen saattavat olla ensimmäiseen oman kotiin muuttaneelle nuorelle yllättäviä kompastuskiviä” (Asumisohjaaja 1)

Nuori, jonka ei ole tarvinnut kotonaan asuessaan siivota tai hoitaa muita asumiseen liittyviä askareita eikä ole maksanut laskuja, ei osaa ajatella, mistä kaikesta hänen täytyy itse huolehtia.

Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys järjestää asukkaille workshop-tyyppisiä kursseja eri asumiseen liittyvistä aihepiireistä. Taloudenpitoon ja rahankäyttöön liittyvät kurssit ovat suosituimpia. Nuoret ovat usein pienituloisia ja rahaa pakollisten menojen jälkeen

jää vähän. Kursseilla saa tietoa, miten voi säästää ruokamenoissa, löytää edullisia vaihtoehtoja ja oppia vertailemaan hintoja.

”Ja suomalaisilta nuorilta puuttuu se kriteeri, että asuminen täytyy myös kyetä maksamaan itse.”(Asumisohjaaja 2)

Vanhempien olisi hyvä opastaa ja neuvoa nuoria oikeaan rahankäyttöön ja säästämiseen jo nuorten asuessa kotona. Työssäkäyvä nuori voisi jo maksaa asumisestaan vanhemmille, jotta oppii, että kaikkia tuloja ei voi käyttää vapaa-ajan menoihin. Nuori asunonhakija yllättyy, kun katsotaan, mihin kaikkeen hänen tulojensa pitäisi riittää. Vuokra ja sähkö ensimmäisinä maksettavina, minkä jälkeen nuori huomaa, että puhelin, liikkuminen, ruoka ja hygieniamenot alkavat kerryttää menojen listaa, mutta tulot pysyvät koko ajan samana. Nuorella tulisi olla toimiva suunnitelma, miten rahoittaa asuminen ja myös laskelma, miten aikoo elää maksettuaan pakolliset menot. Monesti nuorelle tulee yllätyksenä kuinka paljon itsenäinen asuminen maksaa.

Nuorten pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelman teema ”asunto ensin” korostaa myös oman asunnon merkitystä. Asunnottoman on vaikea työllistyä tai opiskella. Asumisohjaajilla, jotka vastaavat asunnottomuuden vähentämishjelmassa olevien nuorten ohjauksesta kokevat työssään haasteita päihde-, peli-, tai muun riippuvuuden aiheuttamien ongelmien takia. Nuoret asunnottomat voivat kuitenkin olla nuoria, joilla muu elämä on järjestyksessä, vain asunto puuttuu. Nuoret saattavat asua kavereilla ja vaihtaa yöpaikkaa useita kertoja eivätkä koe tätä ongelmana elämässään.

6.1 Itsenäisen asumisen onnistuminen

Asumisohjaajien vastauksissa pohdittiin asumisen onnistumisen merkitystä nuoren itsenäisen elämän alkuun.

”Kokemus hyvästä ja turvallisesta asumisesta vaikuttaa nuoren kokemukseen pärjäämisestä ja turvallisuudentunteesta.”(Asumisohjaaja 3)

Nuoren itsetunnon kehittymiselle on tärkeää saada onnistumisen kokemuksia. Aikaisin itsenäisesti asumaan muuttaminen tuo haasteita ja paljon vastuuta. Nuoren on lapsuu-

denkodista irtautuessaan opittava ottamaan vastuu omista asioistaan ja kantamaan vastuu tehdyistä päätöksistä. Suomessa eletään pidentyneen nuoruuden aikaa. Vakiintuminen ja perheen perustaminen, jotka ovat määrittäneet aikuistumisen, ovat siirtyneet myöhemmäksi. Nyt perhe perustetaan noin 30-vuotiaana, jolloin katsotaan että nuoruudeksi mielletty elämänvaihe pidentyy ja aikuistuminen myöhentyy. Pidentyneen nuoruuden myötä vakiintuminen tulee ongelmalliseksi, koska siirtymävaiheiden rajat hämärtyvät eikä selviä rajoja ole. Nuori joutuu hapuilemaan etsiessään paikkaansa eikä yhteiskuntakaan tue tätä etsintää tarjoamalla jatkuvuutta, koska työelämä on lyhytjännitteistä ja levotonta.

Tällainen pidentyneen nuoruuden malli vaikuttaa nuorten asumiseen, koska tietynlainen väliaikaisuus ja etsintä eivät mahdollista paikoilleen jäämistä. Nuorten elämässä on pysyvyyttä enää vähän. Yhteiskunnallinen irrallisuus ja nuorten elämän epävarmuus heijastuvat itsenäisen elämän alkuun. (Aapola & Ketokivi 2005, 101.)

Onnistumisten myötä nuoren minäkuva rakentuu positiivisesti ja arjenhallinta onnistuu. Nuorelle voi olla yllätys, kuinka monta asiaa onkaan hallittava, kun asuu itsenäisesti. Taloudenhallinta on yksi asumisen onnistumisen perusedellytyksistä. Vuokra ja laskut on maksettava ajallaan, jotta saa pitää asunnon.

”Kun nuori kokee osaavansa itsenäisesti hoitaa asioitaan ja onnistuu siinä, saa hän luottamusta itseensä ja osaamiseensa.” (Asumisohjaaja 1)

Ohjaajat ottivat esiin taloustaitojen puutteen, mikä aiheuttaa nuorille ongelmia asumisessa. Monilla tulot koostuvat eri tuista (asumistuki, toimeentulotuki tai eläke, opintotuki tai –laina). Raha ja talouden hallinta ovat tärkeimmät itsenäiseen asumiseen vaikuttavista tekijöistä. Nuoren tuloista saattaa suurin osa mennä asumiskuluihin. Maksamattomien vuokrien takia puretaan eniten vuokrasopimuksia. Nuorelle tarjotaan sosiaalisen isännöinnin mukaisesti mahdollisuutta hoitaa vuokratästit. Kriisipuuttuminen on työmenetelmä, jonka avulla nuoren kanssa voidaan esimerkiksi tehdä maksusuunnitelma maksamattomien vuokrien hoitamiseksi.

Nuorisoasuntoliitto käynnisti syksyllä 2011 hankkeen Helppo olla, rästejä nolla. Projektin tarkoitus on lisätä nuorten aikuisten tietoa ja taitoja hoitaa omaa talouttansa. Projektin tarkoituksena on ohjata nuoria taloudenhallintaan sekä ehkäistä vuokratästejä, velkaantumista ja häätöjä.

Projektissa suunnitellaan uusia taloudenhallinnan tuen muotoja, vahvistetaan olemassa olevia verkostoja, sekä levitetään hankkeen aikana koottua ja kehitettyä tietoa muille toimijoille. (Manninen 7.8.2012, sähköpostiviesti.)

Hankkeessa mukana olleissa paikallisyhdistyksissä asumisohjaajat ovat toimineet yhteistyössä isännöinnin ja sosiaalityön kanssa luoden toimintamallia, jolla nuoren velkaantumista ja vuokratien syntyä ehkäistään. Vuokranmaksaminen käydään nuoren kanssa läpi tarkkaan heti alussa asukasperehdytyksen yhteydessä. Asumisohjaajat selvittävät nuoren kanssa vuokratien tilannetta, varmistavat sosiaalietuuksien saamisen ja antavat palveluohjausta. Tarvittaessa asumisohjaaja laatii yhdessä isännöinnin kanssa maksusuunnitelman. Asumisohjaajat ovat yleensä yhteydessä nuoreen jo ennen ensimmäisen maksumuistutuksen lähettämistä.

Hankkeessa mukana olleet Nuorisotasuntoliiton paikallisyhdistykset pitivät erityisen tärkeinä ennaltaehkäisevää työtä ja varhaisen puuttumisen käytäntöjä. Tällä tarkoitetaan ennen perintää ja ensimmäisen ja toisen maksumuistutuksen välissä tehtävää työtä.

Asumisohjauksen avulla nuoren taloudellinen kokonaistilanne saadaan kartoitettua, jolloin monialaisella yhteistyöllä nuorta voidaan auttaa.

”Epäonnistuminen asumisessa aiheuttaa yleensä taloudellisia vastuita: vuokratvelkaa ja viime kädessä luottotietojen menettämisen. Myös muutot(joissakin tapauksissa useat muutot) ovat taloudellinen rasite ja vaikeuttavat oman kodin rakentamista.”(Asumisohjaaja 1)

Kriisipuuttumisella pyritään tukemaan nuorta, jonka asumisessa on haasteita ja vuokrat jäävät maksamatta. Pyritään mahdollisimman varhain puuttumaan vuokratteihin, asunnon huonoon kuntoon tai asumisessa ilmeneviin muihin häiriöihin. Tässä ovat yhteistyössä sekä isännöinti että kiinteistöhuolto, jotka toimivat sosiaalisella työotteella. (OsNa) Tavoitteena on osallisuuden lisääminen ja nuorten arjenhallinnan parantaminen ja asunnottomuuden ehkäisy.

”Asuminen liittyy kokonaisvaltaisesti hyvinvointiin. Kodista kaikki lähtee. Muu elämänhallinta onnistuu paremmin, kun on katto pään päällä ja tuttu oma paikka. Ilman asuntoa on vaikea hallita muita asioita, kuten koulussa ja työssäkäyntiä.” (Asumisohjaaja 2)

Syitä lapsuudenkodista muuttamiseen on tutkittu ja yksi suurimmista on halu itsenäistyä. Muita syitä ovat muutto opiskelupaikkakunnalle tai muutto yhteen seurustelukumppanin tai puolison kanssa. Omaan asuntoon muuttaneista 10 % kertoi syyksi sen, etteivät voineet enää asua vanhempien luona. Tutkimus ei kerro tarkempaa syytä tähän.

Nuoret, jotka asuivat kotona vanhempien luona, kertoivat suurimpia syitä olevan: asumisen edullisuus, opintojen keskeneräisyys ja vanhempien avuntarve. Nuoret olivat tyytyväisiä nykyiseen asumismuotoon ja osa oli sitä mieltä, että oli vielä liian nuori muuttamaan kotoa pois. (Kupari 2011, 18, 19.)

6.2 Asumisen tukeminen ja sen merkitys nuorelle

Asumisohjauksen ja tuen merkitys on ensimmäiseen omaan asuntoon muuttavalle nuorelle tärkeä. Suuri osa nuoria hoitaa asiansa itsenäisesti, maksaa vuokrat ja hallitsee arkirutiinit. Nuorella on opiskelu- tai työpaikka ja hän on kiinnittynyt yhteiskuntaan. Pärjääväillekin nuorelle voi tulla hetkiä, jolloin asuminen tai elämä ei suju. Asumisohjauksella ja neuvontapalveluilla nuorta voidaan auttaa kertaluonteisestikin. Esimerkiksi voi olla asioita, joista nuori ei halua kertoa lähipiirilleen.

”Asumisohjauksella pyritään vaikuttamaan hyvään asumiseen. Asumisen tukeminen on myös elämänhallinnan tukemista. Usein kuntoutuminen alkaakin itsenäisen asumisen järjestämisellä ja tukemisella.” (Asumisohjaaja 2)

Onnistunut asumisohjaus vaatii nuorelta sitoutumista ohjaukseen ja asetettuihin tavoitteisiin. Motivaatio muuttaa oma elämäntilannetta ja onnistua muutoksessa on tärkeää tuloksen kannalta.

”Ohjaus onnistuessaan vahvistaa nuoren asumisen kykyä, kehittää vastuullisuutta ja vuorovaikutustaitoja, tukee nuoren itsenäistymiskehitystä, ehkäisee negatiivisia asumisenkokemuksia. Ohjauksen tehtävä on välittää nuorelle tietoa, taitoja, tunteita, työvälineitä, toimintamalleja ja ”rooliop-

pimistä” asumiseen. Kuitenkin niin, että nuori kokee olevansa ”päätökijä” omassa elämässään” (Asumisohjaaja 2)

Asumisohjauksen tehtävä on itsenäistää nuorta ja opettaa tietoa ja taitoja asumisesta. Vastuu on lopulta nuorella itsellään. Kaikki nuoret tarvitsevat tukea ja luontevinta olisi, että tuki tulisi kotoa perheeltä. Ellei läheisten tukiverkostoa ole käytettävissä, on hyvä, että nuorella on mahdollisuus saada tukea muualta. Nuori saa rohkeutta ja varmistusta omiin toimiinsa asumisohjauksella.

”Norminuorelle ohjaus on tuki ja turva; tarvittaessa, mahdollistaa, että nuori rohkenee kokeilla ja yrittää.” (Asumisohjaaja 3)

Asumisohjaajien pohdinnoissa nousi esiin nuoren tukemisen merkitys niin, että nuori on oman elämänsä subjekti. Hän on vastuussa omasta elämästään eikä asumisohjauksella tätä vastuuta kyseenalaisteta. Nuorilla ei näytä olevan realistista käsitystä siitä, mitä itsenäinen asuminen vaatii heiltä. Vastuu tuo mukanaan sekä vapautta että velvollisuuksia.

7 YHTEENVETO

Nuorten elämänhallinnan kannalta asuminen ja sen toimivat järjestelyt ovat tärkeässä asemassa. Asumisen ammattilaisia tarvitaan tukemaan nuoren itsenäistymistä ja opettamaan arjen taitoja. Asuntopolitiikan tulisi olla sellaista, missä huomioidaan erityisryhmien tarpeet ja myös pienituloiset saavat edellytykset hyvän asumisen järjestymiseen. Kuntien rakennus- ja tonttipolitiikassa tulee huomioida kaikki rakennusmallit. Asumisoikeusasuntomallin kehittämisellä voidaan saavuttaa pienempituloisillekin mahdollisuus turvalliseen pysyvään omaan kotiin. Vuokrien ja vastikkeiden hintatasoa tulisi säädellä, jotta asumiskustannukset voitaisiin pitää kohtuullisina.

Nuoret ovat ryhmä, joka jokaisena aikakautena nostavat esiin uudenlaiset haasteet ja vaatimukset yhteiskuntaan kiinnittymisessään. Nykyään nuorten tuntuu olevan erityisen vaikeata siirtyä lapsuudesta nuoruuden kautta aikuisuuteen. Nivelvaiheet näissä siirtymisissä ovat käyneet useille nuorille haastaviksi. Nuorten asumisessa tämä siirtymisen vaikeus näkyy asumisohjauspalveluiden kasvaneessa kysynnässä. Oulun seudun nuori-soasuntoyhdistyksen mukaan tehostetumpaa ja pitkäkestoisempaa tukea kysytään enemmän kuin aiemmin. Mukana on myös useammin alle 18 -vuotiaita nuoria, jotka muuttavat itsenäisesti asumaan, mutta tarvitsevat siihen tukea myös yhteiskunnan palveluntarjoajilta.

Asumisohjaajat kertovat, että nuoren asumisen onnistumisella on merkittävä vaikutus nuoren tulevaan elämään. Onnistunut asumisohjaus vahvistaa nuoren kykyä selvitä itsenäisesti ja opettaa arjentaitoja, joita nuori tarvitsee pärjätäkseen elämässä. Asumisohjauksen tarve ja teho vaihtelevat nuoren tilanteen mukaan. Joillekin nuorille riittää perehdytys vuokrasopimuksen laatimisen yhteydessä. On kuitenkin nuoria, joilla saattaa olla monenlaisia haasteita omassa elämäntilanteessaan ja tuki on todella tarpeen. Asumisohjaajat ovat nuoren tukena sekä asumiseen että muuhun arjenhallintaan liittyvissä asioissa.

Espanjalainen ja suomalainen nuori elävät kovin erilaisissa kulttuureissa. Siinä missä suomalainen nuori muuttaa pois lapsuudenkodistaan alle 20-vuotiaana, espanjalainen nuori asuu vanhempiensa luona 25–30 -vuotiaaksi asti. Espanjalaisen kulttuurin perinteinen perhekeskeisyys ja yhteisöllisyyden korostuminen antavat nuorille mallin, jossa

helpommin voi asua kotona. Myös yhteiskunnan rakenne vaikuttaa nuorten pitempään kotona asumiseen. Espanjassa ei samalla tavoin ole valtiovallan tukia tarjolla nuorelle, joka muuttaa omaan asuntoon.

Nuoren muutto pois lapsuudenkodista on asia, jonka onnistumiseen nuori tarvitsee tukea ja opastusta. Monella tämä sujuu perheen ja lähipiirin kanssa kivuttomasti. Suomessa nuoret muuttavat eurooppalaisesti tarkastellen nuorena pois kotoa. Suomessa 25–29 vuotiaista nuorista enää 16 % asuu kotona, mutta 15 EU-maassa vähintään puolet 25–29 -vuotiaista asuu kotona. Italiassa ja Maltalla lähes kaikki alle 25- vuotiaat nuoret asuvat vanhempien luona. (Kupari 2011, 17.)

Suomessa muuttamisessa on eroja maakunnittain. Uudellamaalla nuoret asuvat pisimpään lapsuudenkodissaan. Tämä selittyy osittain hyvillä kulkuyhteyksillä ja opiskelu- ja koulutuspaikkojen läheisyydellä. Ei ole tarvetta kiirehtiä opiskelujen takia omaan asuntoon. (Kupari 2011, 17.)

Rahankäyttö ja taloudenhoito ovat isoja haasteita. Asuminen vie nuoren tuloista suuren osan, mikä saattaa olla nuorelle yllättävä huomio. Nuorista noin 65 % tekee laskelmia asumismenoistaan asuntovalintaa tehdessään. Asumis-, elintarvike- ja liikennemenot vievät yli puolet tuloista, joten vapaa-ajan menoihin jää yleensä vähän varoja. Nuorten rahankäyttö ja taloudenhallinta nousivat esiin asumisohjaajien vastauksissa. Epäonnistuminen asumisessa johtaa usein vuokratästä kertymiseen ja muihin talouden ongelmiin. Nuorten käsitys asumisen kustannuksista on usein epärealistinen. Asumisohjaajien mukaan nuorella saattaa puuttua käsitys siitä, että asuminen täytyy pystyä maksamaan. Onnistuneella ohjauksella tähän voidaan vaikuttaa ja opettaa nuorelle säännöllisen vuokratmaksun tärkeys ja merkitys. Se on ensimmäinen ehto, joka pitää täyttää, että saa asua. (Kupari 2011, 32.)

Nuorten, alle 30-vuotiaiden maksuhäiriöt ovat lisääntyneet. Vuonna 2012 tammi-huhtikuussa alle 30-vuotiaille rekisteröitiin noin 32 400 maksuhäiriömerkintää, mikä on lähes 34 % enemmän kuin vuonna 2011. Nuorten maksuhäiriöt tulevat useimmiten maksamattomista pikalainoista ja puhelinlaskuista. Myös vuokratästä osuus on nuorilla (alle 30-vuotiaat) yleisempi kuin iäkkäämmillä aikuisilla. Nuorten maksuhäiriöiden erityispiirre on, että velat ovat usein vain muutaman sadan euron suuruisia. (Allianssi 2012, hakupäivä 18.4.2013.)

Nuorten taloudellisten ongelmien syntyyn vaikuttavia syitä on hyvä tunnistaa ja ennaltaehkäistä mahdollisimman varhain. Erilaisten paikallisten hyvien käytänteiden ylöskirjaaminen ja kattavien ja toimivien yhteistyöverkostojen luominen auttaa rästipuuttumissa (Manninen 2012, Helppo olla - rästejä nolla- hankkeen materiaali, Nuorisoasunto-liitto.)

Asumisen tukipalveluiden tarve on kasvanut koko maassa ja nuorten asumiseen liittyvät haasteet ovat tuttuja asumisen ammattilaisille. Kuntien panostukset nuorten asumisasioiden parantamiseen ovat usein riittämättömiä tarpeeseen nähden. Hyvän asumisen tärkeyttä pitää korostaa myös nuorten elämänlaatuun vaikuttavana tekijänä. Oulun seudulla asuntotilanne on ollut pitkään suhteellisen hyvä, jos vertaa pääkaupunkiseutuun, missä asunnottomuus on jo todellinen ongelma ja rajoittaa työvoimankin saatavuutta.

Nuorilla tulisi olla mahdollisuus turvalliseen asumiseen ja onnistuneisiin tulevaisuuden edellytysten rakentamiseen. Nuorten omaa vastuunottoa ja oman elämänsä eteen toimimista tulisi kannustaa entistä enemmän. Tähän tarvitaan kaikkien aikuisten tuki ja panostus. Asumisen tukipalveluilla voidaan auttaa ja vahvistaa nuoren kasvua ja itsetunnon kehittymistä. Nuori saa elämäänsä selviytymiskeinoja ja ohjausta arjenhallintaan sekä luottamuksellisen suhteen aikuiseen. Käytännön arkisten asioiden opettaminen on ohjaajien jokapäiväistä työtä. Ruuanlaitto, siivous, kaupassa käynti tai laskujen maksu ei ole aina niin itsestään selvää. Onneksi on olemassa vaihtoehtoja, jos luonnollinen tukiverkosto ei kannaa.

8 POHDINTAA

Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää asumisohjauksellisesta näkökulmasta nuorisoasumisen haasteita, asumisohjauksen vaikutusta nuoren asumisen onnistumiseen ja onnistuneen asumisohjausprosessin vaikutuksia nuoren tulevaisuuteen. Aiheen rajaaminen oli haasteellista ja alkuperäisestä ajatuksesta tutkia Oulussa tiettyä Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistyksen asuntokohdetta, luovuttiin työn loppuvaiheessa ja se jätettiin pois. Asumisohjauksellinen näkökulma on mielenkiintoinen ja opinnäytetyöprosessi eteni alkuun päästyään hyvin.

Valitsin laadullisen tutkimustavan, koska halusin päästä syvällisemmin tarkastelemaan ja analysoimaan tutkittavaa aihetta. Aineistonkeruutavan valinta oli minulle haasteellinen. Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys (OsNa) teettää asukkailla Nuorisoasuntoliiton valtakunnalliseen asukastytyväisyyskyselyn ja syksyllä 2012 tehtiin myös Oulun kaupungin Byströmin nuorten palveluiden kanssa yhteinen asukaskysely koskien Byströmin palveluiden tunnettuutta ja OsNa:n asukasolohuoneiden toimintaa.

Ajattelimme OsNa:n ohjaajien kanssa, että kolmatta erillistä asukaskyselyä ei kannattaisi tehdä enää opinnäytetyötäni varten, mikä olikin järkevä ajatus. Asukastytyväisyyskysely toteutettiin Webpro-pol -kyselynä ja toimitettiin noin 1000 asukkaalle ja vastauksia tuli 89. Toiseen tehtyyn kyselyyn, joka tehtiin paperikyselynä, saatiin 12 vastausta lähetettyyn 200 kyselylomakkeeseen. Näiden molempien kyselyiden tulokset sain käyttööni. Analysoin niitä siltä osin, kun niissä asumisohjauksellinen näkökulma tulee esiin ja vastaukset liittyvät asumisohjaajien työhön.

Opinnäytetyötäni varten kokoamani tutkimusmateriaali jäi verraten suppeaksi, minkä ajattelin vaikuttavan työn tulosten yleistettävyyteen. Työtä varten keräämäni muu materiaali tuki kuitenkin hyvin Oulusta keräämäni aineistoa ja omia havaintojani liittyen nuorten asumiseen.

Tein sähköpostitse kyselyn tammikuun alussa OsNa:n kuudelle asumisohjaajalle. Kysymyksissä kysyin ohjaajien mielipidettä asumisen ohjauksen vaikutuksista nuoren asumisen onnistumiseen ja onnistuneen asumisen vaikutuksista nuoren tulevaisuuteen. Sain vastauksia ja pohdintaa kolmelta ohjaajalta. Tämä aineisto oli sisällöltään hyvä, mutta työtä ajatellen ehkä määrällisesti liian suppea. Myös kysymysten asettelua olisi

pitänyt miettiä tarkemmin ja laatia täsmällisempi, teemahaastattelulomake. Avoimet kysymykset sopivat kyllä ohjaajien vastattaviksi, sillä saamani vastaukset olivat syväisiä ja pohtivia. Tarkennusta olisi saanut, jos laatimani kysymykset olisivat olleet paremmin laaditut.

Opinnäytetyön aiheen pitäisi olla sellainen, joka kiinnostaa henkilökohtaisesti. Aiheen valinnan jälkeen pitää olla aikaa suunnitella ja pohtia käsittelyä ja tutkimusnäkökulman valintaa. Henkilökohtaisesti käytin liian vähän aikaa prosessin suunnitteluun ja systemaattiseen työskentelyyn aiheen rajaamiseksi. Opinnäytetyön valmistelu ja aiheen pohdinta kannattaa aloittaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa opintoja. Prosessia kannattaa kantaa mukanaan ja valmistella rauhassa. Sosionomin opintojeni alussa siirsin opinnäytetyön ajatuksissani sinne viimeiseen vuoteen enkä tehnyt minkäänlaista valmistavaa ajatustyötä aikaisemmin. Sellainen ajattelutapa, että opinnäytetyö on osa kokonaisvaltaista oppimisprosessia ja liittyy osaltaan opiskelukokonaisuuteen toivoisin oppineeni. Opinnäytetyöprosessi on harjoitusta ja oppimista ja valmentautumista laajempien kokonaisuuksien hallintaan.

Oman oppimiseni kannalta opinnäytetyöprosessi on ollut kasvattava ja opettavainen. Työskentelyprosessi oli kokonaisuudessaan haastava eikä työ edennyt aiemmin laatimani aikataulun mukaan. Aiheen rajaaminen ja tutkimuskysymysten laatiminen olivat yllättävän haasteellisia enkä saanut oikein kiinni työn ”punaisesta langasta” vaikka aihe sinällään on mielenkiintoinen ja itselleni tärkeä. Pohdin, olisinko kaivannut enemmän vuoropuhelua ja ajatusten peilaamista saadakseni asiaan lisää syvyyttä? En käyttänyt mahdollisuutta luettua työtäni eri vaiheissa esimerkiksi OsNa:n yhteyshenkilöillä, opinnäytetyöni ohjaajilla tai jollain ulkopuolisella henkilöllä. Olisin saanut uutta näkökulmaa ja voinut vaihtaa ajatuksia työn sisällöstä ja rakenteesta. Oma näkökulma on tutkijalle tärkeä, mutta sen laajentaminen ja ajatusten tuulettaminen olisivat saattaneet auttaa minua prosessin etenemisessä.

Opinnäytetyöni ohjaajat haastoivat minua hyvin aiheen ja aineiston kanssa työskentelyyn. Koin arvokkaaksi palautteen, jonka pohjalta työni suunta muuttui sen loppuvaiheessa vielä kerran. Työn tutkimuseettisten näkökulmien huomioon ottaminen ja avaaminen oli opettavaista. Kvalitatiivisessa tutkimuksessahan suunta saattaa muuttua ja näin todellakin kävi oman työni kanssa. Kvalitatiivinen tutkimus on kiehtovaa ja mie-

lenkiintoista toteuttaa ja tutkimuksen metodologia alkoi avautua minulle työn prosessien loppuvaiheissa. Ohjaajien antama palaute ja käydyt keskustelut avasivat aiheen käsitteilyä. Työn alkuvaiheessa oli haastavaa saada avattua tutkimustehtävää ja löytää tutkimuskysymykset, jotka rajaisivat käsiteltävän aiheen.

Opinnäytetyön aihe kiinnostaa minua edelleen ja asumisohjaajien näkökulman tarkastelu laajemmassa mittakaavassa olisi mielenkiintoinen haaste. Nuorten näkökulma tulee kyselyissä esiin, mutta asumisen ammattilaisten ajatuksia voisi tarkastella asumisen tuki- ja sisältöpalveluiden kehittämisen näkökulmasta. Mitkä ovat ohjauksen ja työn haasteet? Missä asioissa asumisohjaajat kokevat onnistumista ja mitkä asiat kaipaavat kehittämistä? Onko Suomessa alueellisia eroja asumisohjaajien työn painotuksissa? Ovatko haasteet asumisohjaajan työssä samanlaisia kaikkialla Suomessa? Miten ohjaajat näkevät nuorisoasumisen tulevaisuuden? Rakennetaanko enää taloja vain nuorten asuttaviksi vai integroidaanko erilaisia ryhmiä samoihin taloihin? Tarvitaanko entistä tehostetumpaa tukiasumista erityistyhmiä tuen varmistamiseksi? Millaisia ovat nuorisoasumisen visiot?

Koen hyvänä sen, että nuorten asumiseen ja asumisoloihin kiinnitetään huomiota. Oulu on valtakunnallisesti tarkastellen hyvässä asemassa, jos vertaillaan kasvukeskusten ja isojen kaupunkien vapaita vuokra-asuntomarkkinoita. Oulussa on valtion lainoittamia vuokra-asuntoja noin 17 700. Oulussa on opiskelija-asuntoja tarjoavia omistajayhteisöjä kaksi: Pohjois-Suomen opiskelija-asuntosäätiö, PSOAS ja Otokylä Ry. (Ouka 2013, hakupäivä 15.4.2013.)

Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys (OsNa) tarjoaa vuokra-asuntoja ensisijaisesti ensiasuntoon muuttaville ja työssäkäyville 18–29-vuotiaille nuorille. Oulussa oli ilmoitettu vapaaksi 851 vuokra-asuntoa. (Vuokraovi 2013, hakupäivä 4.5.2013) Oulun vuokra-asuntotilanne on ollut pitkään valtakunnallisesti tarkastellen hyvä. Vuokra-asuntoja on ollut tarjolla hyvin, vaikka kysyntä on ollut tiukkenevan taloustilanteen takia nousussa.

Muutto ensimmäiseen omaan kotiin on nuorelle tärkeä siirtymävaihe kohti aikuisuutta. Sen onnistumisen merkitys ja vaikutus nuoren elämään nousi esiin useissa opinnäytetyön lähteissä. Onnistumisen, tai vastavuoroisesti asumisen epäonnistumisen, merkitystä pohdin työn edetessä perehtyessäni eri lähteisiin ja asiaan liittyviin tutkimuksiin. Nuoren asumisen onnistumisen suuri merkitys nuoren elämän rakentumiseen saattoi oma

kvalitatiivisen tutkimusmetodini yllätys. Asumisohjaajien näkökulma tuki tätä havaintoa. Nuoren asuminen onnistuessaan tukee nuoren itsetuntoa ja hänen nuoruuden kehitystehtäväänsä: oman minuutensa löytämistä, itsenäistymistä ja irtautumista vanhemmista. Asumisen ja oman kodin merkitys on työni tulosten mukaan nuorelle suuri. Nuoren odotukset ovat suuret hänen muuttaessaan pois vanhempien luota. Siirtymävaiheet ovat yhteiskunnassamme käyneet yhä monimutkaisemmiksi ja ulkoisiin vaatimuksiin herkästi reagoivat nuoret kokevat paineet usein koviksi. Hyvän asumisen mallia toivoisin jokaisen vuokranantajan ja asunnontarjoajan välittävän nuorelle asunnonhakijalle ja muuttajalle.

Nuorisoasunnoissa on mahdollisuus saada tukea ja opastusta tähän siirtymävaiheeseen. Asumisen sisältöpalvelut ovat vuorovaikutusta nuoren asukkaan ja asumisohjaajien välillä. Luottamuksellisen suhteen rakentaminen ja nuoren arvostava kohtaaminen, itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen ja vastuullisuus ovat ohjaustyön periaatteita, joita ohjaustyössä noudatetaan. (OsNa, ohjaustyön eettiset periaatteet.) Asumisohjaus sisältää paljon muutakin kuin siivouksen tai raha-asioiden hoidon opastusta. Arvostan omien havaintojeni ja tutkimusmateriaalista kerätyn tiedon pohjalta asumisohjaajien ammatillista osaamista.

Kokemus on kova opettaja,
koska se vaatii ensin kokeen suorittamisen
ja antaa vasta sen jälkeen opetuksen.

-Vernon Sanders Law-

Lähteet

Alho, Eeva & Esala, Lauri & Holappa, Veera & Lahtinen, Markus & Pakarinen, Sami 2013. PTT työpapereita 144, Alueellinen asuntokehitys vuoteen 2015. Pellervon taloustutkimus PTT. Helsinki.

Belloni, Kaisa & Jaakkonen, Liisa & Vainio, Terttu 2012. Asuntotuotanto 2030. Asuntotuotantotarpeeseen vaikuttavia tekijöitä. VTT Expert Services Oy. Espoo.

Eskola, Jari & Puusniekka, Anna & Saaranen-Kauppinen, Anita KvaliMOTV 2013
Hakupäivä 26.4.2013
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1.html>

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Hassinen, Jukka & Maude, Susanna 2004. Radalla, nuorisoasumisen ja työpajan yhteistoiminnan mahdollisuudet. Nuorisoasuntoliitto ry. Helsinki.

Juntto, Anneli (toim.) 2010. Asumisen unelmat ja arki- suomalainen asuminen muutoksessa. Helsinki University Press. Helsinki.

Kinnunen, Aino & Kuisti, Jenni 2011. Sosiaalisen isännöinnin merkitys Asu Ite hankkeen asiakkaille. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Kupari, Tiina, (toim.) 2011. Omaa kotia etsimässä. Nuorten asuminen 2010. Suomen ympäristö 1 / 2011. Ympäristöministeriön julkaisuja. Edita Prima Oy Helsinki.

Lehtonen, Leena & Salonen, Jari 2008. Asunnottomuuden monet kasvot. Suomen Ympäristö 3 /2008. Ympäristöministeriön julkaisuja. Edita Prima Oy. Helsinki.

Manninen, Aino, projektityöntekijä, Nuorisoasuntoliitto. Re: Terveisiä Oulusta. Sähköpostiviesti heliirene@gmail.com 7.8.2012.

Nal- Palvelut Oy 2013, hakupäivä 18.4.2013
<http://www.nalpalvelut.fi/palvelut.html>

Niskala, Katri & Tuukkanen, Jari 2011. Selvitys asukkaiden toiveista ja ajatuksista asumisen sisältöpalvelujen kehittämiseksi. Opinnäytetyö. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Mikkeli

Nuorisoasuntoliitto –Nuorten asumisen asialla. Nuorisoasuntoliitto NAL-kotisivut. Hakupäivä 23.3.2013.

<https://www.nal.fi/fi/etusivu/>

Nuorisoasuntoliitto, Nuorten asunto-opas 2012 - 2013. PunaMusta. Joensuu.

Nuorisolaki 27.1.2006/ 72

Ouka 2013, hakupäivä 15.4.2013

<http://www.ouka.fi/oulu/asuminen-ja-rakentaminen/vuokra-asunnot>

Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistys, OsNa Ry. Onni on oma luokku. Hakupäivä 27.8.2012

<http://www.osna.fi/>

Rossilahti, Hannu & Matinlassi, Marianne 2011. Suomen Asuntoliitto Ry. Asumistaso, vastuullista asumispolitiikkaa 2008-2010. Painorauma Oy. Rauma.

Salonen, Reetta 2002. Milloin omaan kotiin? Aikuistumisen vastuu Suomessa ja Espanjassa, pro-gradu –tutkielma. Teoksessa, Polkuja ja poikkeamia - Aikuisuutta etsimässä. Aapola, Sinikka & Ketokivi, Kaisa (toim.) 2005. Tampereen yliopistopaino Oy. Tampere.

Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi 15.5.2012 Nuorten maksuhäiriöt lisääntyvät. Hakupäivä 18.4.2013.

<http://www.alli.fi/sitenews/view/-/nid/1856/ngid/40>

Tamminen, Essi 2012. Päivä asumisohjaajan matkassa. Asu ja elä 01/2012. Nuorisoasuntoliitto Ry. Wasa Graphics Oy. Vaasa.

Tilastokeskus 2009. Hakupäivä 18.3.2013.

http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-16_004.html

Tilastokeskus 2011. Hakupäivä 14.4.2013

http://www.stat.fi/til/perh/2011/02/perh_2011_02_2012-11-09_kat_006_fi.html

Vuokraovi 2013, Hakupäivä 4.5. 2013

<http://www.vuokraovi.com/vuokraovi/main/searchlist.action>